

PRITARTA
Trakų rajono savivaldybės tarybos
gruodžio 9 d. sprendimu Nr. S1E-189

TRAKŲ LOPŠELIS – DARŽELIS „OBELĖLĖ”

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „OBELĖLĖ”

2021
TRAKAI

TURINYS

1. Bendrosios nuostatos.....	3
2. Ikimokyklinio ugdymo principai	5
3. Tikslai ir uždaviniai	5
4. Ugdymo turinys, metodai, priemonės.....	6
5. Ugdymo turinio pritaikymas vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių.....	46
6. Edukacinės aplinkos kūrimas	56
7. Ugdymosi pasiekimai ir jų vertinimas	66
8. Bendradarbiavimas su šeima	68
9. Naudota literatūra	70

TRAKŲ LOPŠELIO – DARŽELIO „OBELĖLĖ“, KODAS 190646739,

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „OBELĖLĖ“

BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programos tiekėjas - Trakų lopšelis – darželis „Obelėlė“.

Teisinė forma - savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė – ikimokyklinio ugdymo mokykla, grupės kodas – 3110.

Adresas: Trakų g.13, Trakai, LT-21105.

Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau - Programa) nustato ikimokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius, principus, numatomus vaikų ugdymo, ugdymosi pasiekimus ir ugdymo gaires Trakų lopšelyje – darželyje „Obelėlė“.

Įgyvendinant programą pripažįstamas kiekvieno vaiko individualumas, unikalumas, puoselėjamas vaikų orumas, pripažįstama vaiko nuomonė, akcentuojamos ugdytinių kritinio, kūrybinio bei aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų ugdymas. Vaikas ugdymo proceso centre. Jam suteikiama galimybė pačiam susikurti savo žinojimą bei patirtį, aktyviai ieškoti ir autentiškai perprasti informaciją. Ugdymo procese vaikai yra pagrindiniai veikėjai. Pedagogai atlieka fasilitatoriaus ir pagalbininko vaidmenį.

Pedagogų (mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų) profesionalumas – viena iš pagrindinių kokybiško ugdymo sąlygų. Pedagogai nuolat tobulina profesines kompetencijas dalyvaudami kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Nuolat reflektuoja savo veiklas ir jas koreguoja. Pedagogai yra įgiję nuolatinio mokymosi ir tobulėjimo gebėjimų. Įstaigoje įdiegta dalijimosi pedagoginio darbo patirtimi ir mokymosi vieniems iš kitų kultūra.

Tėvai yra svarbiausi vaiko ugdytojai, atsakingi už vaiko gerovę ir sveikatą. Įstaigoje vykstančiame ikimokyklinio ugdymo procese dalyvauja kaip partneriai. Su tėvais tariamasi dėl jų vaikų ugdymo tikslų, ugdymo rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymosi patirtį. Ugdymo įstaigoje pripažįstami ir gerbiami šeimų kultūriniai ir socialiniai skirtumai.

Trakų lopšelio – darželio „Obelėlė“ mokyklos savitumas pasireiškia per „Mąstymo mokyklos“ principų diegimą. Pagrindiniai „Mąstymo mokyklos“ principai:

- Vaikas ugdymo proceso centre, t.y. jis pats kuriasi savo žinojimą, aktyviai ieškoti ir autentiškai perprasti informaciją. Pedagogas yra jo partneris, padedantis reflektuoti. Vaikas yra savarankiškas veikėjas.
- Ugdomi vaikų kognityviniai, mokymosi tyrinėjant (aukštesnio lygio mąstymo) bei metakognityviniai (savirefleksijos) gebėjimai.
- Kuriama unikali visą įstaigą apimanti kultūra, kurioje pedagogai nuolat kartu mąsto tai, ką ir kaip mokosi ir išmoksta, reflektuoja, tikslingai bendrai perplanuoja ugdomąją veiklą, siekdami labai konkrečių ugdymosi tikslų.

„Mąstymo mokyklos“ koncepcija kaip inovatyvi įvardijama Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijoje pristatytame mokslininkų grupės vykdytame kūrybiniame tyrime „Pažangi pedagoginė praktika ir pedagoginės inovacijos Lietuvos vaikų darželiuose“. Tyrimo išvadose rašoma, kad „Inovatyvi mokyklos kultūros koncepcija ir praktika - „Mąstymo mokyklos“ kūrimas, kurių dėmesio centre yra mokymas, skatinantis mąstyti, mąstymo ugdymas, mokymas apie mąstymą.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Į vaiką orientuoto, individualizuoto ugdymo	{ Atsižvelgiama į kiekvieno vaiko patirtį, jo ugdymosi poreikius ir galimybes, interesus, pažinimo stilių, lytį, temperamentą, prirėikus- specialiuosius ugdymosi poreikius, nuolat stebima vaiko daroma pažanga, įvertinus kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatomi realūs vaiko ugdymosi tikslai, pritaikomas ugdymosi turinys.
Harmoningo ugdymosi	{ Vaikams sudaromos sąlygos ugdytis saugioje, sveikoje, pritaikytoje skirtingų ugdymosi poreikių vaikams aplinkoje. Ugdymasis yra visuminis, aktyvus, patirtinis. Vaikai ugdomi žaisdami ir praktiškai veikdami kai veikla jiems yra reikšminga ir aktuali. Skatinamas skaitmeninis vaikų raštingumas.
Socialinio - kultūrinio kryptingumo	{ Ugdymas grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, orientuotas į vaiko gyvenimui reikalingų socialinių kultūrinių kompetencijų plėtojimą, tolerancijos ugdymą. Siekiama vientiso visų ugdymo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką.
Kontekstualumo	{ Ugdymas siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais, kultūriniais jos pokyčiais; siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam pačiam būtų prasmingos ir aktualios.
Tęstinumo	{ Užtikrinamas vaiko perėjimas nuo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje ir nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje.
Bendradarbiavimo	{ Kuriami unikali visą įstaigą apimanti kultūra, kurioje pedagogai nuolat reflektuoja, tikslingai bendrai perplanuoja ugdomąją veiklą taramiesi su tėvais dėl jų vaikų ugdymo tikslų, ugdymo rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo.
Kritinio, kūrybinio bei aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų ugdymo	{ Ugdomi vaikų kognityviniai, mokymosi tyrinėjant (aukštesnio lygio mąstymo) bei metakognityviniai (savirefleksijos) gebėjimai.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti sveikos gyvensenos, emocinio brandumo, bendravimo, tyrinėjimo, kūrybiško, kritinio bei aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

- Identifikuoti vaikų grupės ir/ar konkretaus vaiko ugdymosi poreikius.
- Sukurti ir nuolat sistemingai atnaujinti ugdymosi sąlygoms pritaikytą ir stimuliuojančią ugdymosi aplinką.
- Tenkinti vaikų grupės ir/ar konkretaus vaiko individualius poreikius tikslingai parenkant priemones ir/ar mokymo, mokymosi metodus, individualizuojant ugdymo turinį ir teikiant mokymo, mokymosi paramą.

- Aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų plėtotei naudoti vaizdinius (pvz.: žemėlapiai, raktai, de Bono kepurės) „Mąstymo mokyklos“ įrankius.
- Bendradarbiauti, reflektuoti su šeima, švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais siekiant ugdymo tikslų.

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Programoje ugdymo turinys išdėstomas pagal penkias ugdymo kryptis, nusakančias, kokį vaiką tikimasi išugdyti ir apimančias visas 18 ugdymo sričių, aprašytų Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše.

Vaikų ugdymosi pasiekimai programoje pateikti žingsniais. 2-3 žingsniuose aprašomi vaikų nuo vienerių iki trejų metų pasiekimai. 4-6 žingsniuose aprašomi vaikų nuo ketverių iki šešerių metų pasiekimai.

Vaiko ugdymosi pasiekimai- tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, tai svarbiausias programos tikslas.

Programoje vaikų ugdymosi pasiekimai pateikiami apibendrintai, todėl pedagogai planuodami ugdymo turinį ir organizuodami ugdymą gali naudotis ir Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu. Ugdymosi rezultatams pasiekti programoje pateiktos ugdymo gairės, kurias mokytoja kūrybiškai plėtoja atsižvelgdama į vaiko poreikius ir ugdymosi situaciją.

Programoje pateikiamos vertybinės nuostatos ir esminiai gebėjimai, kurios vaikas turėtų pasiekti iki jam išeinant į priešmokyklinę grupę.

Vertybinė nuostata- tai ugdymosi procese įgytas nusiteikimas, polinkis, požiūris išreiškiantis vaiko santykį su savimi, su kitais ir su aplinka.

Esminis gebėjimas- tai nuo vienerių iki šešerių (penkerių) metų kiekvienoje iš ugdymosi pasiekimų sričių įgytas svarbiausias vaiko gebėjimas ką nors daryti, veikti, elgtis, kurti.

2 ŽINGSNIS (1-2 METAI)

Ugdymo kryptys	Vaiko gebėjimai (pasiekimai)	Ugdymo, ugdymosi gairės
<p>SVEIKAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Ugdosi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Valgo šaukštu, padedant atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, prausiasi, nusišluosto rankas, veidą.</p> <p>Vertybinė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai atlieka veiksmus.</p>	<p>Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Padedant arba savarankiškai geria iš puoduko, valgo šaukštu. 2. Parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis arba šlapintis. 3. Padedant suaugusiajam nusiplauna ir nusišluosto rankas ir veidą. 4. Suaugusiojo rengiamas vaikas paduoda rūbus ir avalynę, kai reikia apsirengti išeiti į lauką. 5. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą. <p>Fizinis aktyvumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Savarankiškai stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal. 2. Eina stumdamas ar tempdamas daiktą. 3. Atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis. 4. Padedant lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. 5. Spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. 6. Rideną, meta, gauda kamuolį. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ugdyti gebėjimą geriant, valgant. 2. Periodiškai sodinti ant puoduko arba klozeto. 3. Sekos žemėlapis iš trijų kortelių: „Aš plaunu rankytes“. 4. Sekos žemėlapis „Aš apsirengiu į lauką“ (ant sienos ir vaikams dėlioti). Sekos žemėlapis „Apsirengiu/nurengiu lėlę“. 5. Žaisti žaidimus, skatinančius padėti žaislą į vietą, pvz. „Mašinėlės pavargo ir grįžta į garažą“. <ol style="list-style-type: none"> 1. Žaisti žaidimus, pvz.: „Eikš pas mane“ (eina į priekį atgal), „Nykštukai - milžinai“ (tupi/stovi). 2. Veikti grupėje su žaislais, kuriuos galima traukti, stumti. 3. Turėti grupėje žaislą, kuriais galima važiuoti, stumti. 4. Ugdymas pavyzdžiu lipant laiptais. 5-6 Žaisti žaidimus kamuoliais, balionais, „gaminti“ kamuoliukus iš popieriaus.

	<p>7. Paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais.</p> <p>8. Išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus.</p> <p>9. Ploja rankomis.</p> <p>10. Pieštuku braižo linijas.</p>	<p>7-8. Žaisti pirštukinius žaidimus (pvz: „pirštai bar bar bar“, „virė, virė košė“ ir pan.)</p> <p>9. Žaisti vaidybinius, gamtos reiškinių ir muzikinius žaidimus.</p>
<p>EMOCIŠKAI BRANDUS</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).</p> <p>Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.</p> <p>Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“). Pasitiki savimi ir savo gebėjimais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai.</p>	<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p>1. Atpažįsta ir atkartoja kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio emocijų išraiškas. (pvz. veido mimiką).</p> <p>Savivoka ir savigarba</p> <p>1. Parodo, ko nori.</p> <p>2. Džiaugiasi giriamas suaugusiojo.</p> <p>Savireguliacija ir savikontrolė</p> <p>1. Išsigandęs, užsigavęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas.</p>	<p>1. Apibrėžimo žemėlapis (su emociukais). „Liūdnos/linksmos emocijos“.</p> <p>De Bono raudona kepurė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Su kokia emocija atėjau šiandien į darželį? ● Kaip dabar jautiesi? ● Kas neramina? ● Dėl ko džiaugiesi?
<p>BENDRAUJANTIS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p> <p>Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais.</p>	<p>Sakytinė kalba Klausymas</p> <p>1. Mimika, gestais, mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienotvarke susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus.</p> <p>2. Atlieka du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus (pvz., nueik į kambarį ir atnešk kamuolį,</p>	<p>1. Žaisti mėgdžiojimo žaidimus. Rasti daiktą atitinkantį paveikslėlį. Rasti paveikslėlį atitinkantį daiktą. Žaisti LOTO tipo žaidimus: uždėti tokį patį paveikslėlį ant tokio paties: pagal objektą, pagal spalvą, pagal formą.</p> <p>2. Sudėti 2-3 dalių paveikslėlį. Žaisti su vienu (dviem; trim) žaislu/ais ir suprasti nurodymus: duok man; parodyk, kur; dėk į dėžutę; (kamuoliukas; kaladėlė;</p>

<p>Vertybinių nuostatų. Domisi rašytiniais ženklais, simboliškai, skaitomu tekstu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	<p>atsidaryk spintelę ir paimk batus).</p> <p>Kalbėjimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kalboje vartoja nesudėtingos konstrukcijos 1-2 žodžių sakinius apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. 2. Savo kalboje naudoja ne mažiau kaip 30 žodžių. 3. Kartu su suaugusiuoju kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius (pvz. virė virė košę). 4. 1 m. supranta apie 30 žodžių, o aktyvų žodyną sudaro iki 10 aiškiai tariamų žodžių. 5. 2 m. žodyną sudaro nuo 50 iki 200 žodžių. 6. Supranta, parodo, pavadina artimiausios aplinkos daiktus, žino, pasako, parodo judesiu, ką su tais daiktais veikia: gėlė, šukos, kamuolys, šaukštas, telefonas, batai, puodelis, knyga, lempa. Rodo 1-4 kūno dalis, rodo 1-4 išvardintus daiktus, rodo 1-4 paveikslėlius, atneša 1-4 nurodytus daiktus. 7. Reaguoja į savo vardą. 8. Pirmasis klausinėjimo periodas: „Kas čia?“ 9. Supranta nesudėtingus prielinksnius: į, ant, po. <p>Rašytinė kalba</p> <p>Skaitymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. 2. Žodžiu, mimika, judesiais prašo suaugusiojo, kad paskaitytų mėgstamas knygeles. 3. Žodžiu, mimika, judesiais reaguoja, sutelkia savo dėmesį į grupės aplinkoje esančius vaizdus ir simbolius. <p>Rašymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pieštuku, kreidele spontaniškai brauko popieriaus lape. 	<p>mašina). Žaisti žaidimą: Sudėk taip pat”</p> <p>3. Trumpo kūrinėlio sekos žemėlapis. Vaikas sudeda korteles sekos žemėlapio pavidalu iš eilės ir žiūrėdamas į žemėlapi kartoja.</p> <p>6. Apibrėžimo žemėlapis „Žaislai“, „Gyvūnai“, „Drabužiai“, „Kūno dalys“. Veikla: išdalijamos kortelės arba naudojami grupėje esantys daiktai. Vaikas įvardija daiktą žodžiu ir deda į/arba už apkritimo.</p> <p>1. Grupės aplinkoje išdėlioti knygas įvairiose vietose, kad vaikui būtų patogiau pasiimti.</p> <p>3. Grupės aplinkoje aiškiai ir vaikui suprantamai išdėstyti „Aš plaunu rankas“, „Dienotvarkė“, „Apsirengimo“ ir t.t. sekos žemėlapiai.</p> <p>1. Papildyti vaikui piešimo aplinką, parūpinti pagal amžių reikalingus pieštukus, kreideles.</p>
--	---	--

<p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Bendrauja su pedagogais, grupės vaikais, jaučiasi ramiai su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi.</p>	<p>Santykiai su kitais žmonėmis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Žaidžia greta kitų vaikų. 2. Kartais duoda žaislą kitam, paima žaislą iš kito, kai jam duoda. 3. Žaidžia kartu su suaugusiuoju. 4. Žodžiu, mimika arba judesiu, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos. 	
<p>TYRINĖJANTIS</p> <p>Vertybinių nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando apibūdinti save, savo šeimą, gyvosios gamtos objektus.</p> <p>Vertybinių nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tyrinėja save ir gamtinę aplinką.</p> <p>Vertybinių nuostata. Mokymasis yra svarbu ir įdomu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius.</p> <p>Vertybinių nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, kreipiasi pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti.</p>	<p>Aplinkos pažinimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagal paskirtį panaudoja šukas, šaukštą, nosinaitę ir kasdien naudojamus buitines daiktus ir drabužius. 2. Orientuojasi grupės aplinkoje: pakviestas eina ten, kur nurodo suaugęs į miegamąjį, rūbinę, tualetą ir kitas grupės erdves. 3. Pažįsta ir parodo arba pavadina naminius gyvūnus (katė, šuo), žmones (mama, tėtis). <p>Tyrinėjimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tyrinėja objektus pasinaudodamas visais pojūčiais. <p>Mokėjimas mokytis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ima, siekia, išbando žaislus ar daiktus. 2. Stebi ir mėgdžioja kitą vaiką ar suaugusįjį. <p>Iniciatyvumas ir atkaklumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia. 2. <u>Demonstruoja atkaklumo mastymo iproti:</u> daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. 3. Veiksmis, mimika ar atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžimo žemėlapis „Daiktai, kuriuos naudojame“. 3. Apibrėžimo žemėlapis: „Šeima“, „Naminiai gyvūnai“. 1. Atlikti bandymus pučiant: plunksnas, muilo burbulus, lapus, vėjo malūnelis, birias medžiagas. Atlikti bandymus, pasinaudojant šviesos stalu: berti birias medžiagas, pirštu vedžioti, piešti, stebėti. <p>Įvedame tikslų korteles vaikams (vizualizuojame): Mokausi apsirengti Mokausi nusiprausti veiduką Mokausi savarankiškai valgyti Mokausi žaislus padėti į vietą</p>

KŪRYBIŠKAS IR KRITIŠKAI MAŠTANTIS

Vertybė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas.

Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vizualinėje kūryboje.

Vertybė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje.

Vertybė nuostata. Domisi, aplinka, meninė veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir džiaugiasi savo ir kitų kūryba, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Meninė raiška

Muzika, šokis

1. Klausosi muzikos ir aplinkos garsų bei į juos reaguoja.
2. Rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius.
3. Skambant muzikai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu.

Žaidiniai, vaidyba

1. Žaidžiant žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus.

Vizualinė raiška

1. Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja.

Kūrybiškumas

1. Piešia įvairiomis netradicinėmis priemonėmis (plunksnomis, šiaudeliais, ausų krapštukais) ant smėlio, ant sniego, ant veidrodžio, ant medžiagos ir pan.
2. Tyrinėja dailės medžiagas ir priemones, atranda skirtingus veikimo jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).

Estetinis suvokimas

1. Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygelėlių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius.
2. Mėgdžioja tai, kas jam patinka.

1. Klausyti dainavimo, dainuoti kartu trumpas dainas, lopšines. Dainelės "Sekos žemėlapis".
2. Dainuoti lietuvių liaudies dainas su imitaciniais judesiais. Šokio judesių "Sekos žemėlapis".
3. Groti skambančiais žaislais: barškučiais, kaladėlėmis: lėtai - greitai, garsiai - tyliai.

1. Žaidimų, žaidinimų "Sekos žemėlapis".

1.2. Parūpinti, kad grupėse būtų reikalingos meninės priemonės kūrybinėms idėjoms įgyvendinti.

3 ŽINGSNIS (2-3 METAI)

Ugdymo kryptys	Vaiko gebėjimai (pasiekimai)	Ugdymo, ugdymosi gairės
<p style="text-align: center;">SVEIKAS</p> <p>Vertybinių nuostatų. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p> <p>Vertybinių nuostatų Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<p>Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Savarankiškai valgo šaukštu, geria iš puoduko. 2. Pats eina į tualetą, suaugusiam padedant susitvarko. 3. Padedant suaugusiam nusirengia ir apsirengia. 4. Šiek tiek padedamas suaugusiojo prausiasi, nusišluosto veidą ir rankas. 5. Kartais pats padeda daiktą į vietą. <p>Fizinis aktyvumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pastovi ant vienos kojos (3 – 4 sek.). 2. Eina plačia (25–30 cm) linija. 3. Bėga keisdamas kryptį, greitį. 4. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. 5. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. 6. Konstruoja, veria ant virvutės sagas. 7. Įkerpa popieriaus kraštą. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Sistemingai skatinti naudotis tualetu. 3.4. Mąstymo žemėlapiu principu kurti „sekos žemėlapius“: kaip apsirengti, kaip nusiprausti rankas ir veidą. Edukacinio filmuko „Netvarkos nykštukas“ žiūrėjimas ir aptarimas. 1-3. Žaisti žaidimus „rodau-pakartok“- ugdymas pavyzdžiu. Žaidimas „gandrai“, gyvūnų imitavimas. 5. Žaisti judriuosius žaidimus „Paukšteliai“, „Atsargiai – lapė, šuo“ (šokinėjimui) ir pan. Mėtyti akmenukus, kankorėžius, kamuoliukus, pvz.: „Įmesk kamuoliuką“, „Tu mesk, o aš pagausiu“. Pavaizduoja personažų veiksmus: meškutis- šleivoja, kiškutis – striksi. Veikla su pagalbinėmis priemonėmis ir sportiniu inventoriumi: mėtyti, ridenti, spardyti kamuolius (skirtą priemonę) į taikinius. 6. Gamina vėrinius iš makaronų.
<p style="text-align: center;">EMOCIŠKAI BRANDUS</p> <p>Vertybinių nuostatų. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose</p>	<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vartoja 2-3 emocijų (linksma, liūdnas, piktas) raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. 2. Pastebi ir pavadina kitų žmonių emocijų (linksma, liūdnas, piktas) išraiškas, jas 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžimo žemėlapis „Mano emocijos“ 2. Grupavimo žemėlapis „Linksmos ir liūdnos“, „Linksmos ir piktos“ emocijos.

<p>emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).</p> <p>Vertybinių nuostata. Save vertina teigiamai.</p> <p>Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p> <p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>atpažįsta ir įvardija, skirtingai į jas reaguoja.</p> <p>Savivoka ir savigarba</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kalba pirmuoju asmeniu: “Aš noriu”, “mano”. 2. Pasako savo poreikius: “aš nenoriu”, “aš noriu”, “man nepatinka”, “man patinka” ir pan. 3. Pasako, kas jis yra - berniukas ar mergaitė. <p>Savireguliacija ir savikontrolė</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valdo savo emocijų raišką, reaguodamas į suaugusiojo žodžius. 2. Išbando bent 2-3 konfliktų sprendimo būdus. Gali būti tinkami ir netinkami konflikto sprendimo būdai, tačiau bando bent kelis. Tinkami konflikto būdai: (1) paprašyti, naudojant mandagius žodelius, (2) palaukti, (3) pasidalinti. 3. Iš dalies laikosi suaugusiojo prašymų ir susitarimų (kai kurių prašymų laikosi, kai kurių nesilaiko). 4. Reaguoja ir laikosi impulsyvumo laikymosi ženklų: žodelį “ne” arba “stop”. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skatinti vaikus kalbėti pirmuoju asmeniu. 3. Apibūdinimo žemėlapis “Aš” (kortelės sijonėlis, kasytės, batukai ir rūbai įvairių spalvų ir t.t.). Grupavimo žemėlapis “Berniukai ir mergaitės” (įvairių berniukų ir mergaičių paveikslukai). Visumos išskaidymo į dalis žemėlapis “Kūno dalys” (kortelės) 1. Auklėtojos fasilituojamas priežasties pasekmės žemėlapis “Susipykome” (išsiaiškinamos bent trys priežastys ir bent dvi - trys pasekmės ir tada bent 2-3 būdai kaip išspręsti. 2. Apibrėžimo žemėlapis “Tinkami konflikto sprendimo būdai”. 4. Impulsyvumo valdymo įprotis - “Šviesoforo principas”. Impulsyvumo valdymas susipažįstant su aplinkoje esančiais impulsyvumo valdymo simboliais.
<p>BENDRAUJANTIS</p> <p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>	<p>Sakytinė kalba</p> <p>Klausymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Išklauso skaitomų ir pasakojamų kūrinių. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Impulsyvumo valdymo įprotis - kai kitas kalba, aš klausausi.

<p>Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreišdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>	<p>2. Atlieka tris ir daugiau vienas paskui kitą sekančius prašymus, kvietimus.</p> <p>Kalbėjimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 3–4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, aplinką, įvykius. Sako „ačiū“, „prašau“, „atsiprašau“. Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius. <p>Rašytinė kalba Skaitymas</p> <ol style="list-style-type: none"> Vartydamas knygeles prašo suaugusiojo paskaityti tekstą ir jį parodydamas. Pavadina paveikslėliuose vaizduojamus konkrečius objektus. Klausinėja apie aplinkoje esančius simbolius ir vaizdus. 	<p>Atkaklumo įprotis - tikslas - išklaudyti skaitomą arba pasakojamą pasaką iki galo. Šį pasiekimą vaikas demonstruoja, jeigu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -atkartoja kūrinėlį; - naudoja kūrinėlio fragmentus žaisdamas; - paklausus apie kūrinėlį atkartoja arba pasako apie ką jis. <p>1. Paprašyti kokių klausimų galėtų paklausti apie rodomą objektą? (Aukštesnio lygio klausimų kryptis - toliau ALK kryptis). Galimos klausimų pradžios: Kas, kaip, kada, kur, kiek, kaip ką, koks?</p> <p>3. Apibrėžimo žemėlapiai apie įvairius aplinkoje esančius objektus, mokymosi temas. Kokio nors objekto Apibūdinimo žemėlapis (panaudojant visus 5-is pojūčius). Įvairių analizuojamų įvykių Sekos žemėlapiai.</p> <p>5. Pasirinkto eilėraščio Sekos žemėlapis.</p>
<p>Vertybinių nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	<p>1. Vartydamas knygeles prašo suaugusiojo paskaityti tekstą ir jį parodydamas.</p> <p>2. Pavadina paveikslėliuose vaizduojamus konkrečius objektus.</p> <p>3. Klausinėja apie aplinkoje esančius simbolius ir vaizdus.</p>	<p>1. Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo: pasakų, knygelių, kurias vaikai varto “Sekos žemėlapio” dėliojimas. Pagaminamos trumpų pasakų ar knygučių kortelės.</p>

<p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Rašymas</p> <ol style="list-style-type: none"> Įvairiomis rašymo priemonėmis braižo vertikalias ir horizontalias linijas bei apskritimus. <p>Santykiai su kitais žmonėmis</p> <ol style="list-style-type: none"> Trumpai žaidžia su kitu vaiku (3-5 min.). Žaisdamas su kitu vaiku kalbasi. Žaisdamas su kitu vaiku pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. 	<ol style="list-style-type: none"> Kūrybinė veikla prie šviečiančios lentos, žaidimai su spalvotu smėliu atliekant įvairias keverzones.
<p>TYRINĖJANTIS</p> <p>Vertybė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	<p>Aplinkos pažinimas</p> <ol style="list-style-type: none"> Pavadina ir skiria ūkio gyvūnus: karvė, arklys, avis, kiaulė. Pavadina ir skiria miško gyvūnus: lapė, vilkas, kiškis, meška. Pavadina ir skiria paukščius: višta, varna, gandrai. Atpažįsta ir pavadina artimos aplinkos daiktus: stalas, kėdė, lėlė, mašina, ratai, kaladėlės, lova, šaukštas, lėkštė, rankšluostis, kilimas, pieštukas. Atpažįsta, pavadina ir parodo savo kūno dalis (galva, rankos, 	<ol style="list-style-type: none"> Kiekvieno ūkio gyvūno Apibrėžimo žemėlapis. Kiekvieno miško gyvūno Apibrėžimo žemėlapis. Kiekvieno paukščio Apibrėžimo žemėlapis. Apibrėžimo žemėlapis "Žaislai", "Viskas kas važiuoja", "Drabužiai", "Daiktai". Veikla: išdalijamos kortelės arba naudojami grupėje esantys daiktai. Vaikas įvardija daiktą žodžiu ir deda į arba už apkritimo. Apibrėžimo žemėlapis "Kūno dalys", Visumos išskaidymo į dalis žemėlapis "Kūno dalys" (kortelės).

<p>Vertybinių nuostatų. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Vertybinių nuostatų. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	<p>kojos, akys, ausys, nosis, burna).</p> <p>6. Atpažįsta ir pavadina augalus: gėlė, medis, žolė, lapai, krūmas, grybas.</p> <p>7. Atpažįsta ir pavadina daržoves: morka, bulvė, burokėlis, pomidoras, agurkas, moliūgas, svogūnas, kopūstas, pupa, žirnis, paprika, salotos, ridikėlis.</p> <p>8. Atpažįsta ir pavadina vaisius: bananas, apelsinas, obuolys, kriaušė.</p> <p>9. Atpažįsta ir pavadina uogas: braškė, vyšnia, slyvos, vynuogė.</p> <p>10. Atpažįsta ir pavadina gamtos reiškinius: lyja, sninga, saulė šviečia, pučia vėjas.</p> <p>11. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus.</p> <p>Tyrinėjimas</p> <p>1. Padėjus įvairių priemonių ir medžiagų (vanduo, dažai) atsargiai elgdamasis jas savarankiškai tyrinėja.</p> <p>Mokėjimas mokytis</p> <p>1. Savarankiškai atlieka dviejų veiksmų bandymus, eksperimentus.</p>	<p>6. Apibrėžimo žemėlapis “Augalai”.</p> <p>7. Apibrėžimo žemėlapis “Daržovės”.</p> <p>8. Apibrėžimo žemėlapis “Vaisiai”.</p> <p>9. Apibrėžimo žemėlapis “Uogos”.</p> <p>10. Apibrėžimo žemėlapis “Gamtos reiškiniai”.</p> <p>11. Apibrėžimo žemėlapis “Mano šeima”, <i>pasakyti</i> savo šeimos narių vardus.</p> <p>1. Pasirūpinti, kad grupės aplinkoje būtų įvairių priemonių ir medžiagų, reikalingų savarankiškam tyrinėjimui.</p> <p>1. Eksperimento sekos žemėlapis. <i>Pavyzdžiui, eksperimentas nudažyti sniegą:</i></p> <p><i>1. Užsimauti pirštines; Įsidėti sniego į dubenėlį; Paimti teptuką, dažus ir nudažyti.</i></p> <p>Darydami eksperimentą ugdome atkaklumo įprotį- Atkreipiame vaikų dėmesį.</p> <p>Tikslų kortelės</p>
--	--	--

<p>Vertybinių nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>Iniciatyvumas ir atkaklumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pats keičia veiklą. 2. Išbando suaugusiojo pasiūlytus žaislus, žaidimus, veiklą. <p><u>Demonstruoja atkaklumo įprotį:</u> jeigu nepasiseka, atkakliai bando kelis kartus.</p> <p>Skaičiavimas ir matavimas</p> <p>Skaičiavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria žodžius: vienas ir daug. 2. Išrikiuoja daiktus į vieną tiesią eilę vienas paskui kitą. 3. Skaičiuoja iki 3. <p>Matavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupuoja daiktus pagal formą (trikampis, keturkampis, apvalus), dydį. 2. Grupuoja daiktus pagal spalvą (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios). 3. Pavadina arba paprašius parodo geltoną, raudoną, žalią, mėlyną spalvas. 4. Teisingai vartoja ir priskiria daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis – mažas. 	<p>Mokausi savarankiškai valgyti šaukštu, gerti iš puoduko; Mokausi nueiti į tualetą, suaugusiam padedant susitvarkyti; Padedant suaugusiam nusirengiu ir apsirengiu; Šiek tiek padedamas suaugusiojo prausiuosi, nusišluostau veidą ir rankas; Mokausi padėti daiktą į vietą. Mokausi lipti ir nultipti laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Mokausi verti ant virvutės sagas, ridenti, mėtyti, gaudyti kamuolį, įkirpti popieriaus kraštą.</p> <p>1-2. Grupavimo žemėlapis pagal skirtingą formą, dydį, spalvą.</p>
<p>KŪRYBIŠKAS IR KRITIŠKAI</p>	<p>Muzika</p>	

MAŠTANTIS

Vertybinių nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas.

Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Vertybinių nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.
Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje

1. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles.

2. Drauge žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka).

Šokis

1. Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.

2. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų–trių natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.

Žaidimai, vaidyba

1. Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius.

Vizualinė raiška

1. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius.
2. Ką nors pavaizduodamas (keverzodamas) įvardiją, ką atvaizduoja (mamą, mašiną ir t.t.).

Kūrybiškumas

1. Žaisdamas atlieka išvaizduojamus gyvenimiškus realius veiksmus (pvz., maitina lėlę be šaukšto, stato namą, skraido ant žemės, gydo lėlę ir t.t.).

1. Dainelių ir dainelių judesių bei šokių „Sekos žemėlapiai”.
Dainuoja: 1. l. d. „Lietuvos šalelėj”, „Kepė močia blynus”, „Raina katytė”.

2. Dainuoja ir šoka, mėgdžioja judesius ir garsus (ploja, plekšnoja, barbena pirštais).

1. Žaisti žaidimą” Padainuok tyliai, kaip pelytė,, o dabar padainuok, garsiai, kaip „meška”.L l. d „Šoka kiškis, šoka lapė”, l.l.ž. „Žalią pupą sodinau”, „Kepė močia blynus”, „Barė Jonas katinėlį”, „Raina katytė”. Dainos: „Aš moku”, „Tuku tuku tuku”, „Zuiki puiki”, muzika ir žodžiai Ingos Gučienės.

2. Šoka ratelius: „O-pa-pa”, „Čiūžina lapė”.

Žaisti judriuosius muzikinis žaidimas „Diena - naktis”. Šokti nesudėtingus šokius pvz.: ” Lapelių šokis”, ”Vėjelis šoka”, ”Lietutis šoka” ir kt.

1. Atlieka paprasčiausius inscenizavimus pvz.: ”Raunu ropę”; ”Pagrandukas”. Vaizduoja suaugusiųjų veiksmus, pvz.: ”Gaminu”, ”Valau”, ”Perku”; Žaisti žaidimą:” Mano tėvelis buvo kalvelis “, “ Sukaliau , padariau ratą” , “ Birutėlė šeimininkė, kubilėly tešlą minkė”, „Kyko kyko, katė pelę tyko”.

1. Parūpinti, kad grupėje visada būtų priemonių, reikalingų tapymui ir piešimui.

2. Nupieštų darbų aptarimas.

1. Minko molį, plastiliną, tešlą, lipdo ”Lazdelė”, ”Blynus”, ”Ašotėlis” ir pan.

<p>veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p> <p>Vertybinių nuostatų. Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.</p>	<p>Estetinis suvokimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius. 2. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pasirūpinti, kad grupėje vaikas girdėtų muzikos kūrinius, kuriuos vėliau galėtų atpažinti. 2. Nuolat kalbėti ir aptarti su vaikais girdimus kūrinius, matomus šokius, vaidinimus ir atliekamus dailės darbelius.
--	---	--

4 žingsnis (3-4 metai)

Ugdymo kryptys	Vaiko gebėjimai (pasiekimai)	Ugdymo, ugdymosi gairės
<p>SVEIKAS</p> <p>Vertybinių nuostatų. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	<p>Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valgo tvarkingai (nemėto maisto ant stalo), tinkamai laiko šaukštą. 2. Priminus po valgio skalauja burną. 3. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. 4. Padeda serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. 5. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. 6. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. 7. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. 8. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. 9. Sutvarko dalį žaislų, su kuriais žaidė. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sekos žemėlapis iš 5 kortelių „Aš valgau tvarkingai“ 2. Sekos žemėlapis iš 5 kortelių „Aš skalauju burnytę“ 3. Priežasties-pasekmės žemėlapis. RAKTAS - „Kas būtų jeigu, neplautume vaisių, uogų, daržovių?“. Kuria knygeles „Daržovės“, „Vaisiai“, „pieno produktai“ ir pan.; 4. Sekos žemėlapis „Aš serviruoju stalą“. 5. Sekos žemėlapis „Aš naudojuosi tualetu“. 6. Kurti sekos žemėlapius „Aš rengiuosi į lauką“. 7. Sekos žemėlapis „Aš plaunu rankas“.

<p>Vertybė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydama pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<p>10. Pasako, kodėl negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.</p> <p>Fizinis aktyvumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, atlieka įvairius judesius kojomis, rankomis. 2. Lipa laiptais pakaitiniu žingsniu aukštyn ir žemyn nesilaikydama už turėklų. 3. Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. 4. Ištiestomis rankomis sugauna ridenamą didelį kamuolį, pastumia jį atgal, ranka meta tolyn, aukštyn į taikinius. 5. Abiem rankomis atlieka nesudėtingus veiksmus (atsuka, užsuka dangtelį, sudeda žiedus ant stovėlio). 6. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. 7. Laiko žirkles ir jomis perkerpa lapą tiesia linija. 	<p>10. Apibrėžimo žemėlapis "Pavoju keliantys daiktai".</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rytinės mankštos metu vaikai mokosi tiksliai atlikti ugdomus pratimus, judesius. 2. Naudotis pusiausvyros ir koordinacijos takeliais, paaukštinimais sporto metu. 3. Žaisti žaidimus „Jurgeli, meistrelis“, „Gandrai“, Rodyk, o aš kartosiu“. 4. Žaidimai kamuoliu: "Pataikyk", "Kas daugiau įmes". Žaidžia futbolą, tinklinį salėje ir lauke. 5-6. Pirštukiniai žaidimai. Minkyti tešlą, lipdyti iš modelino, plastelino. Verti sagas, rutuliukus, karoliukus. Žaisti pipetėmis pvz. vaidybinis žaidimas "Vaistinė". 7. Iškirpti nesudėtingas formas.
<p>EMOCIŠKAI BRANDUS</p> <p>Vertybė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).</p> <p>Vertybė nuostata. Save vertina teigiamai.</p> <p>Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems</p>	<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pavadina emocijas: išsigandęs, bijau, nedrįstu, nustebejęs, džiaugiuosi, laimingas. 2. Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. <p>Savivoka ir savigarba</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinimo žemėlapis "Kokia mano nuotaika". Raudona De Bono kepurė "Kaip jaučiuosi šiandien darželyje". 2. Raktas: "Kas būtų, jeigu visada būčiau piktas?".

<p>jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Savireguliacija ir savikontrolė</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino. 2. Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. 3. Nuolat primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos ir žaidimo taisyklių. 4. Reaguoja ir laikosi impulsyvumo valdymo strategijų: “stop” ženkle, “penkių pirštų taisyklės” ir t.t. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Priežasties-pasekmės žemėlapis “Netinkamo elgesio pasekmės”. 3. Grupės taisyklių kūrimas 4. Impulsyvumo valdymo strategijų vizualizavimas grupės aplinkoje.
<p>BENDRAUJANTIS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p> <p>Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	<p>Sakytinė kalba</p> <p>Klausymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ramiai išklauso 5 min. sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. 2. Atlieka suaugusiojo ir kitų vaikų prašymus, kvietimus. <p>Kalbėjimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kalba gramatiškai taisyklingais, sudarytais iš 3-4 žodžių sakiniais. 2. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir 3. jautė, veikia ir veikė. 4. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. 5. Deklamuoja 1-2 trumpus eilėraščius. <p>Rašytinė kalba</p> <p>Skaitymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. 2. Įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. 3. Atpažįsta savo pirmą vardo raidę. 4. Suranda spausdintinėmis raidėmis parašytą savo vardą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sekti, skaityti pasakas, literatūrinius kūrinius. 5. Deklamuoti eilėraščių naudojant sekos žemėlapis. <p>Aukštesnio lygio klausimai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ką reiškia, kai tu vaizduoji knygų skaitymą? 2. Apibrėžimo žemėlapis “Kas gyvena pasakoje?” Apibūdinimo žemėlapis “Kokie yra veikėjai?” 3. Kur surasti tavo vardo pirmąją raidę? 4. Ar gali paaiškinti kur galima surasti parašytą tavo vardą?

<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.</p> <p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Rašymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kartais nupiešia realių raidžių ir skaičių elementus ir raidės. <p>Santykiai su kitais žmonėmis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). 2. Žaisdami susitaria ir laikosi žaidimo taisyklių. 3. Padedamas suaugusiojo, laukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. (peržiūrėti ar nebuvo prie emocijų). 4. Guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi su grupės mokytojais. 5. Laikosi suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. 	
--	--	--

<p style="text-align: center;">TYRINĖJANTIS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p> <p>Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas</p>	<p>Aplinkos pažinimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta ir pavadina gyvenamosios vietos objektus: kelias, gatvė, namas, automobilis, parduotuvė, darželis, vaistinė, traukinių stotis, bažnyčia, mokykla, ežeras, upė, sporto aikštelė, laivas, autobusas, traukinys. 2. Pasako miesto, kuriame gyvena pavadinimą, gatvės pavadinimą, vardą ir pavardę. 3. Įvardija gamtos reiškiniams būdingų bruožų (bent po tris bruožus kiekvienam metų laikui). 4. Įvardija bent du akivaizdžiausius skirtingų gyvūnų požymius: katė, šuo, arklys, karvė, višta. 5. Įvardija bent du akivaizdžiausius skirtingų augalų požymius: gėlė, medis, žolė, lapai, krūmas, grybas. 6. Įvardija bent du akivaizdžiausius skirtingų daržovių požymius: morka, bulvė, burokėlis, pomidoras, agurkas, moliūgas, svogūnas, kopūstas, pupa, žirnis, paprika, salotos, ridikėlis. 7. Įvardija bent du akivaizdžiausius skirtingų vaisių požymius: bananas, apelsinas, obuolys, arbūzas, melionas, kriaušė. 8. Įvardija bent du akivaizdžiausius skirtingų uogų požymius: braškė, serbentas, agrastas, žemuogė, vyšnia, slyvos, vynuogė. 9. Atpažįsta ir pavadina gėles: tulpė, ramunė, rožė, pienė ir nusako bent po du požymius. 10. Atpažįsta ir pavadina medžius: eglė, ąžuolas, liepa ir klevas ir nusako bent po du jų požymius. 11. Atpažįsta ir pavadina gamtos reiškinius: rūkas, šlapdriba, pūga, kruša. <p>Tyrinėjimas</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinimo žemėlapiai: kelias, gatvė, namas, automobilis, parduotuvė, darželis, vaistinė, traukinių stotis, bažnyčia, mokykla, ežeras, upė, sporto aikštelė, laivas, autobusas, traukinys. 3. Apibūdinimo žemėlapiai kiekvienam metų laikui. 4. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai „Gyvūnai“ (bent po du skirtumus ir panašumus) 5. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai „Augalai“ (bent po du skirtumus ir panašumus). 6. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai :Daržovės“ (bent po du skirtumus ir panašumus). 7. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai „Vaisiai“ (bent po du skirtumus ir panašumus). 8. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai „Uogos“ (bent po du skirtumus ir panašumus). 9. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai „Gėlės“ (bent po du skirtumus ir panašumus) 10. Skirtumų ir panašumų žemėlapiai „Medžiai“ (bent po du skirtumus ir panašumus). 11. Apibūdinimo žemėlapiai “Gamtos reiškiniai”
---	---	--

<p>vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p> <p>Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam išitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. 2. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.). 3. Moka paklausti klausimus su klausiamaisiais žodžiais: Kas...? Ką...? Kur...? Kada...? Kuris...? <p>Mokėjimas mokytis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pasako, parodo, ką nori išmolti. 2. Pasako, ką išmoko. 3. Pasako, ko nepavyko išmolti ir deda pastangas, ieško būdų, kad išmoltų. 4. Savarankiškai atlieka trijų veiksmų bandymus, eksperimentus. <p>Iniciatyvumas ir atkaklumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. 2. Kviečiant, sudominant išitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. 3. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip, išbando kitus būdus. 4. Savarankiškai pasiruošia užduoties vietą, pasiima priemones. <p>Skaičiavimas ir matavimas</p> <p>Skaičiavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atrenka reikiamą daiktų kiekį pagal skaičių (iki 5). 2. Sudėlioja skaičių seką iki 5. 3. Skaičiuoja iki 5. 4. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po vieną, po du, po tris, po keturis, po penkis). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuria darbelius iš sodo daržo gėrybių. Renka įvairius augalus skirtingais metų laikais juos lygina, grupuoja. 2. Daigina sėklas, jas tyrinėja, stebi ir fiksuoja jų augimą. <p>TIKSLŲ KORTELĖS</p> <p>Mokausi skalauti burną. Mokausi valytis dantis. Mokausi tvarkytis žaislus. Mokausi kirpti tiesia linija. Mokausi taisyklingai laikyti pieštuką. Mokausi atpažinti ir pavadinti gėles: tulpė, ramunė, rožė, pienė. Mokausi atrasti daržovių ir vaisių skirtumus ir panašumus, įvardinti bent du skirtingų uogų ir skirtingų vaisių skirtumus ir panašumus.</p> <p>4. Trijų veiksmų sekos žemėlapis bandymams, eksperimentams.</p> <p>1-3.Sekos žemėlapiai: “Skaičiai”, “Daiktų kiekis”, “Seka”.</p>
--	--	---

<p>grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>5. Vartoja kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras).</p> <p>Matavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta ir atrenka vienodo dydžio ir įvairių (ne tik pagrindinių) spalvų daiktus apskritos (skritulio), trikampio, kvadratinės (kvadrato) formos. 2. Dydžių skirtumams apibūdinti vartoja žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis. 3. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn. 4. Žino paros dalis: rytas, diena, vakaras, naktis. 5. Žino visus metų laikus ir įvardija bent po 2 būdingus jiems požymius. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analogijų paieškos žemėlapis “Skaičiai ir daiktų kiekis”
<p>KŪRYBIŠKAS IR KRITIŠKAI MĄSTANTIS</p> <p>Vertybinių nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p>Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p>	<p>Meninė raiška</p> <p>Muzika</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo autorines ir liaudies dainas. Tyrinėja savo balso galimybes: keičia garso stiprumą, aukštį, tempą. 2. Derina dainavimą ir judesį. 3. Skiria sąvokas „dainuoti”, „groti”. 4. Žino, kai kurių muzikos instrumentų pavadinimus (pianinas, smuikas, barškutis). 5. Mėgdžioja judesius, kuriuos atliekant išgaunamas muzikinis garsas („džyru džyru su smuikeliais” „bum bum su būgneliais”, „trū- tū -tū dudele”). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dainuojati 1. liaudies dainaeles „Gaidys ant slenksčio stovėjo”, „Du gaideliai”, „Raina katytė”, „Bū bū, aš jautukas”. 2. Dainuoja autorines dainas: „Rudenėlis”, „Paukščių pavasaris”, muzika ir žodžiai Ingos Gučienės, „Laukiame Velykų”, muzika ir žodžiai Reginos Bočkienės, „Učia - učia”, muzika ir žodžiai Reginos Bočkienės, „Pyragėlis”, muzika ir žodžiai Reginos Bočkienės. 3. Groti muzikos instrumentais (kaladėlėmis, pagaliukais, barškučiais). 4. Apibūdinimo žemėlapiai (pianinas, smuikas, barškutis). 5. Žaidžia lietuvių liaudies ratelius: „Ant stogo žvirblelis”, „Šiaudų batai”, „Jurgeli, meistrelī”, „Graži mūsų šeimynėlė”, mėgdžioti įvairių personažų ir gyvūnų judesius ir garsus. Balsu,

<p>Vertybė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p> <p>Vertybė nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi</p>	<p>Šokis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šoka trijų–keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. 2. Šoka spontaniškai kurdamas trijų–keturių natūralių judesių seką. <p>Žaidimai, vaidyba</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Žaisdamas panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. 2. Muzikiniuose rateliuose perteikia kelis veikėją vaizduojančius judesius, veiksmus. 3. Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. <p>Vizualinė raiška</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Piešia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. 2. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas. <p>Estetinis suvokimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo išpūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius. <p>Kūrybiškumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sugalvoja naujų įprastos veiklos ar žaidimų, idėjų. 	<p>vaikiškais muzikos instrumentais kurti ritmus eilėraščiams.</p> <p>2. Skambant muzikai bandyti kūno judėjimu, plastika, mimika išreikšti emocijas.</p> <p>1. Kurti stalo lėlių teatrą drauge su tėveliais ir auklėtoja.</p> <p>2. Kurti ornamentus, panaudojant įvairios technikos medžiagas. Ant šlapio popieriaus akvarele lieti įvairias dėmes, jas sujungti, išgauti naujus atspalvius. Žaisti druskos tešlos žaidimus. Naudoti antrines žaliavas kūrybinėje veikloje.</p>
--	--	---

<p>aplinka, meno kūriniais, menine veikla.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.</p>	<p>2. Išvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes.</p>	
---	---	--

5 žingsnis (4 -5 metai)

Ugdymo kryptys	Vaiko gebėjimai (pasiekimai)	Ugdymo, ugdymosi gairės
<p>SVEIKAS</p> <p>Vertybinių nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	<p>Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valgo tvarkingai, taisyklingai naudojami šaukštu ir šakute. 2. Klausinėja ir įvardija, koks maistas yra sveikas ir visavertis. 3. Serviuoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. 4. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. 5. Priminus savarankiškai nusiplauna rankas, nusiprausia, nusišluosto rankas ir veidą. 6. Vadovaujamas suaugusiojo valosi dantis. 	<p>4.Sekos žemėlapis “Aš apsirengiu/nusirengiu”.</p> <p>5.Sekos žemėlapis “Aš plaunu rankas”.</p> <p>6.Sekos žemėlapis “Aš valau dantis”</p>

<p>Vertybė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydama pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<p>7. Priminus susitvarko žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>8. Žaisdamas, ką nors veikdamas saugo save ir kitus.</p> <p>Fizinis aktyvumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis. 2. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. 3. Viena ranka meta kamuolį, sugauna mažus kamuoliukus. 4. Vaikšto paaukštiniu, peržengia ir pralenda pro kliūtis. 5. Pieštuku objektus nupiešia atpažįstamai. Nukopijuoja trikampį. 6. Įskaitomai parašo savo vardą. 7. Žirkles laiko taisyklingai. 8. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žaisti judriuosius žaidimus. Rungtyniauti estafetėse, kliūčių ruožuose. 2. Šokinėti per šokdynę, per lankus. Pusiausvyros ir koordinacijos takeliai, paaukštinių žaidimų „Jurgeli-meistreliai“. 3. Žaisti žaidimus „Kamuoliukų lietus“. 4. Bėgti ratu, pastebi ir įveikti kliūtis.
<p>EMOCIŠKAI BRANDUS</p> <p>Vertybė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).</p> <p>Vertybė nuostata. Save vertina teigiamai.</p> <p>Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra</p>	<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. 2. Kalba apie savo jausmus ir emocijas su kitais. <p>Savivoka ir savigarba</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina savo išvaizdą. 2. Pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). 3. Kalba/pasakoja apie savo šeimą, draugus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinimo žemėlapis „Jausmai“. Priežasties-pasekmės žemėlapis „Jausmai ir situacijos“. Raudona De Bono kepurė. Raktas - Kas jeigu.. 1. Apibūdinimo žemėlapis „Aš“. 2. Sekos žemėlapis „Žmogaus augimas“. 3. Apibūdinimo žemėlapis „Draugai“, „Šeima“.

<p>berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>4. Tinkamai reaguoja į kitų nepagrįstai kritišką vertinimą (negražūs plaukai, negražiai nupiešei, esi storas ir t.t.).</p> <p>Reagavimo būdai, kurių mokysime:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Kritikuojantis vaikas su auklėtojo pagalba po pasireiškiančio elgesio geba naudoti “Aš” teiginius - vaikas įvardina netinkamą savo elgesį, pvz. “aš nemandagiai kalbėjau, aš negražiai pavadinau, aš netinkamai pasielgiau...”, taip suteikiama atsakomybė už netinkamą elgesį; ❖ Kritikuojamas vaikas su auklėtojo pagalba geba pastebėti savo emocijas ir jas įvardinti, pvz. “tavo žodžiai/veiksmai mane supykdė/įžeidė/nuliūdino/išgąs dino”; ❖ Auklėtojui priminus geba nereaguoti, nekreipti dėmesio, jei jis yra erzinas, eiti žaisti su kitu vaiku; ❖ Auklėtojas naudoja aktyvaus klausimo principus: <ol style="list-style-type: none"> 1) Pakartoja savais žodžiais, ką pamatė, išgirdo (“matau, kad nesutariate, nepasidalinate žaislu...”); 2) įvardina vaiko, patiriančio nemalonias emocijas jausmus, juos atspindi (“matau, kad dėl to esi nusiminęs/įskaudintas”). <p>Savireguliacija ir savikontrolė 1. Nusiramina naudodamas jam žinomus kelis nusiramavimo būdus.</p> <p>Nusiramavimo būdai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 pirštų kvėpavimas; • “lifto” pratimas; • kvėpavimas “gėlė ir žvakė”; • pykčio piešinio piešimas; • pykčio energijos nukreipimas į aktyvią fizinę veiklą; 	<p>4. Raktas - Kas jeigu... Raktas - Idėjų šturmas.</p> <p>1. Apibrėžimo žemėlapis “Nusiramavimo būdai”.</p>
---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • pykčio burbulų pūtimas. 	
<p>BENDRAUJANTIS Vertybė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>	<p>Sakytinė kalba Klausymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ramiai išklauso iki 10 min. skaitomo / pasakojamojo ar įrašyto įvairaus turinio teksto. 2. Išklauses tekstą atsako į pateiktus klausimus. <p><u>Mąstymo įpročio “Mąstymas drauge” demonstravimas:</u> atlikdamas užduotis kartu su kitais, išklauso kito nuomonės.</p> <p>Kalbėjimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kalba kitiems apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, kitam nesupratus paaiškina, pakartoja. 2. Kalbėdamas žiūri į akis. 3. Kalba sudėtiniais sakiniais. 4. Vartoja įvairias kalbos dalis: (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius (ne mažiau 30),rieveksmiais (Būdorieveksmiai – rodo, kaip vyksta ar atliekamas veiksmas. Pvz., <i>tiesiai, aiškiai, palengva, staiga, įstrižai, galvotrūkčiais, iš lėto, be galo, kitaip, visiškai</i>) (ne mažiau 10); (Kiekybėsrieveksmiai atsako į klausimus <i>kiek? kiek kartų? keliese?</i> ir parodo ar nusako kiekį. Pvz., <i>daug, gana, dviese, keliese, užtektinai, tiek, šiek tiek.</i>) (ne 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Sudaryti nežinomų žodžių korteleles, pasirenkant paveikslėlius. Sekos žemėlapiu “Nežinomi žodžiai”, ”Vaizdingi posakiai ir žodžiai”.

<p>Vertybė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p> <p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>mažiau 10)), prielinksnius. (ne mažiau kaip 10).</p> <ol style="list-style-type: none"> Išgirsta ir pasako pirmą ir paskutinį garsą trumpuose 2-3 skiemenų žodžiuose. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, įvairias istorijas. Deklamuoja 2-3 posmelių eilėraščius. <p>Rašytinė kalba</p> <p>Skaitymas</p> <ol style="list-style-type: none"> Žino ir pavadina abėcėlės raides (balses). Pastebi ir parodo žodžius, prasidedančius ta pačia raide. <p>Rašymas</p> <ol style="list-style-type: none"> Kopijuoja raides, paprastus žodžius. Pats parašo savo vardo pirmą raidę. <p>Santykiai su kitais žmonėmis</p> <p><u>Demonstruoja Mąstymo drauge</u></p> <p>įprotį: žaisdamas ir atlikdamas su kitais užduotis, siūlo savo sumanymus ir priima kitų sumanymus.</p> <ol style="list-style-type: none"> Padedą kitam vaikui (sukonstruoti, nupiešti, susitvarkyti žaidimo vietą ir pan.). Pats sprendžia konfliktus. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis tinkamus konflikto sprendimo būdus, numato jų netaikymo ir taikymo pasekmes. <p>Konflikto sprendimo būdai (su pagalba, suaugusiam priminus):</p> <ul style="list-style-type: none"> -pasakyti auklėtojui apie konfliktą, -tinkamai atsiprašyti, -nueiti į nusiramino kampelį, -atsitraukti. 	<p>1.Raktas “Abėcėlė”</p> <p>1.,Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parrašydamos nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis.</p> <p>2.Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis. (Kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius.)</p>
---	--	---

	<p>Konfliktų sprendimo netaikymo pasekmės:</p> <p>-jei nesutinka atsiprašyti/eiti nusiraminti/atsitraukti - žino, kad bus pašalinta maloni veikla - pvz. mėgstamas žaislas, atitraukimas nuo bendros veiklos,</p> <p>-žino, kad patirs auklėtojo nusivylimą savo elgesiu (auklėtojui aiškiai pasakant, kaip stipriai nuvylė netinkamas vaiko elgesys ir kaip dėl to jaučiasi).</p> <p>4. Retkarčiais primenant, laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p> <p>5. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles.</p> <p>6. Laikosi nustatytų taisyklių.</p> <p>7. Savo nuomonę išsako pagarbiai, suprasdamas, kad gali būti įvairių nuomonių.</p>	<p>4. Apibrėžimo žemėlapis “Taisyklės”.</p> <p>5-6. Priežasties-pasekmės žemėlapis “Elgesys”.</p>
<p>TYRINĖJANTIS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	<p>Aplinkos pažinimas</p> <p>1. Įvardija bent dvi šeimos tradicijas šventės (šeimai namų darbams).</p> <p>2. Geba įvardyti, kodėl reikalingos šeimos tradicijos.</p> <p>3. Geba papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Įvardija bent tris/keturis miesto/miestelio, kuriame gyvena, objektus.</p> <p>4. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją.</p> <p>5. Žino kam naudojami buities prietaisai ir į: skalbimo mašina, lygintuvas, dulkių siurblys, šaldytuvas, viryklė, grąžtas, plaktukas, mikseris, kavos aparatas, žoliapjovė, plaukų džiovintuvas, kompiuteris, projektorius, telefonas, planšetinis kompiuteris, televizorius.</p> <p>6. Žino kam naudojami įrankiai: plaktukas, grąžtas, vinis, pjūklas, varžtas.</p> <p>7. Atpažįsta ir pavadina ūkio gyvūnus, įvardija bent du jų požymius: arklys, karvė, ožka, avis, kiaulė, katė, šuo.</p>	<p>1. Apibrėžimo žemėlapis “Šeimos šventės”.</p> <p>2. Apibrėžimo žemėlapis “Šeimos tradicijos”, priežasties-pasekmės žemėlapis “Šeimos tradicijos”.</p> <p>3. Apibrėžimo žemėlapis “Mano miestas”.</p> <p>5. Raktas: Panaudojimo būdai, Kas jeigu....</p> <p>6. Raktas: Panaudojimo būdai, Kas jeigu....</p> <p>7. Apibrėžimo, apibūdinimo, skirtumų-panašumų, analogijų paieška, išskaidymo į dalis žemėlapiai “Ūkio gyvūnai”.</p>

<p>Vertybė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Vertybė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p>	<p>8. Atpažįsta ir pavadina laukinius gyvūnus, įvardija bent du jų požymius: višta, beždžionė, voverė, baltoji meška, krokodilas, sraigė, gorila, leopardas, vėžlys, gyvatė, lapė, dramblys, zebras, liūtas, koala, kiškis, pingvinas, kengūra, žirafa, panda, tigras, ruonis, raganosis, meška.</p> <p>9. Įvardija, kam naudojame skirtingus vaisius, uogas ir daržoves.</p> <p>10. Atpažįsta ir įvardija gamtos kūnus: saulė, mėnulis, planeta, žvaigždės, debesis.</p> <p>11. Atpažįsta ir įvardija sudėtingesnius gamtos reiškinius: ugnikalnio išsiveržimas, vaivorykštė, žemės drebėjimas, uraganas, vėtra, sausra.</p> <p>Tyrinėjimas</p> <p>1. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes.</p> <p>2. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina.</p> <p>3. Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja;</p> <p>4. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau.</p> <p>5. Užduoda ir atsako į klausimus:</p> <p>Supratimas Ką tai reiškia? Koks yra tikslas (esmė)? Kas iš to? Ar gali paaiškinti?</p> <p>Taikymas Kokių panašių pavyzdžių dar galite pateikti?</p> <p>Iniciatyvumas ir atkaklumas</p> <p>1. Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p>	<p>8. Apibrėžimo, apibūdinimo, skirtumų-panašumų, analogijų paieška, išskaidymo į dalis žemėlapiu "Laukiniai gyvūnai".</p> <p>9. Analogijų paieška, išskaidymo į dalis žemėlapiu "Vaisiai", "Daržovės", "Uogos".</p> <p>10. Apibrėžimo, apibūdinimo, skirtumų-panašumų žemėlapiu "Gamtos kūnai".</p> <p>11. Apibrėžimo, apibūdinimo, priešasties-pasekmės, skirtumų-panašumų žemėlapiu "Gamtos reiškiniai".</p> <p>1. Lauko aikšteles matuoti žingsniais, metrais ir kitais mato vienetais. Tyrinėti įvairius mechaninius žaislus aiškina jų konstrukcijas. Rinkti įvairius augalus skirtingais metų laikais juos lygina, grupuoja.</p>
---	---	---

<p>Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. 3. Pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. <p>Problemų sprendimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Retsykiais ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. 2. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. 3. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos. <p>Mokėjimas mokytis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. 2. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu... 3. Savarankiškai atlieka 4-5 veiksmų bandymus, eksperimentus. 	<p>3.4-5 veiksmų bandymų, eksperimentų sekos žemėlapiai.</p> <p>TIKSLŲ KORTELĖS</p> <p>Mokytis valgyti tvarkingai, taisyklingai naudotis šaukštu ir šakute.</p> <p>Mokytis serviruoti ir tvarkyti stalą, vadovaujant suaugusiajam.</p> <p>Mokytis savarankiškai apsirengti ir nusirengti, apsiauti ir nusiauti batus.</p>
--	--	--

<p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>Skaičiavimas ir matavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atrenka reikiamą daiktų kiekį pagal skaičių (iki 7). 2. Sudėlioja skaičių seką iki 7. 3. Skaičiuoja iki 7. 4. Pažįsta ir įvardija geometrines figūras: skritulys, kvadratas, trikampis, stačiakampis, ovalas, trapecija. 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? 6. Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). 7. Vartoja žodžius: ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis; 8. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj. 9. Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. 10. Paaiškina, kodėl su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. 	<p>Mokytis priminus savarankiškai nusiplauti rankas, nusiprausti, nusišluostyti rankas ir veidą.</p> <p>Mokytis priminus susitvarkyti žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Mokytis viena ranka mesti kamuolį, sugauti mažus kamuoliukus.</p> <p>Mokytis pieštuku objektus nupiešti atpažįstamai.</p> <p>Mokytis nukopijuoti trikampį.</p> <p>Mokytis įskaitomai parašyti savo vardą.</p> <p>Mokytis žirkles laikyti taisyklingai.</p>
<p>KŪRYBIŠKAS IR KRITIŠKAI MĄSTANTIS</p> <p>Vertybė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p>Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas,</p>	<p>Meninė raiška</p> <p>Muzika</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. 2. Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klausio: Kamilio Sen Sanso „Žvėrių karnavalas”, M.K. Čiurlionio simfoninė poema „Miške”, P.Čaikovskio „Gėlių valsas” iš baleto „Spragtukas”. 2. Dainuoja dainas, atspindinčias metų laiką: „Rudenėlis”, „Baravykas”, „Sveika, žiemužė”, „Kalėdų džiaugsmas”, „Paukščių pavasaris”, žodžiai ir muzika

<p>vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p> <p>3. Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus.</p> <p>Šokis</p> <p>1. Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius.</p> <p>2. Šoka penkių–šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius.</p> <p>3. Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką.</p> <p>Vaidyba</p> <p>1. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis.</p> <p>2. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>1. Savo emocijas, patirtį, įspūdžius piešia kitiems atpažįstamais vaizdais.</p> <p>2. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales.</p> <p>3. Kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų.</p> <p>4. Fotografuoja.</p> <p>Estetinis suvokimas</p> <p>1. Pasako savo nuomonę apie meno kūrinis, aplinką,</p> <p>Vertybinių nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi</p>	<p>Ingos Gučienės, „Velykos”. Dainuoja patriotines dainas: „Nupiešiu Lietuvą”, muzika ir žodžiai Ingos Šeduikienės, „Žemėj Lietuvos”, muzika K. Vasiliausko, „Tėviškės šalis”, muzika ir žodžiai Reginos Bočkienės. Klausosi įvairių epochų ir stiliaus muzikos.</p> <p>3. Skambant muzikai bando kūno judėjimu, plastika, mimika išreikšti emocijas. Groja vaikiškais muzikos instrumentais, kuria melodijas. Muša girdimos melodijos ritmą būgneliais ir kaladėlėmis. Balsu, vaikiškais muzikos instrumentais kuria ritmus eilėrašiams.</p> <p>1. Žaidžia ratelius: „Grybs, grybs”, „Verdu bulvienę”, „Šiaudų batai”, „Kiškeli, nabagėli”, „Tamsu, tamsu”, „Čiūžina lapė”, „Lietuva”.</p> <p>2. Šoka lietuvių liaudies šokius</p> <p>3. Kuria judesius rateliams, muzikiniams žaidimams</p> <p>1. Kuria stalo lėlių teatrą drauge su tėveliais ir auklėtoja.</p> <p>2. Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, juos interpretuoja, t.y. sugalvoja savo judesių vietoj žinomų.</p> <p>1. Vaizduoja veido išraiškas dailės kūriniuose.</p> <p>3. Ornamentų, raštų kūrimas, panaudojant įvairias medžiagas. Piešia pagal muziką ant popieriaus lapo, šviesos dėžutės.</p> <p>4. Fotografuoja meninius darbelius, kuria foto albumus.</p>	
--	--	--

<p>aplinka, meno kūriniais, menine veikla.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>	<p>drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.</p> <p>Kūrybiškumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. 2. Kelia klausimus ir tyrinėjimo klausimais pasako savo nuomonę. 	<p>1. Išvykos į Vilniaus paveikslų galeriją metu kalba apie meno kūrinius, pasako savo nuomonę. Lankosi teatre, kalba, pasakoje apie matytus spektaklius, apie artistų atliekamus vaidmenis. Gamina savo piešinių autorines knygas, savo meninę kūrybą pristato draugams.</p>
--	---	---

6 žingsnis (5-6 metai)

Ugdymo kryptys	Vaiko gebėjimai (pasiekimai)	Ugdymo, ugdymosi gairės
<p>SVEIKAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	<p>Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valgo tvarkingai naudodamasis šaukštu, šakute ir peiliu. 2. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. 3. Įvardija 2-3 maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, 2-3 – kurių vartojimą reikėtų riboti. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Grupavimo, apibūdinimo, skirtumų-panašumų žemėlapis “Maisto produktai”, nagrinėti sveiko maisto piramidę. 3. Grupavimo žemėlapis “Palankūs ir nepalankūs sveikatai maisto produktai”. Kurti sveiko maisto receptus ir gaminti, pvz.: „Mano šeimos skaniausi receptai“. Kurti knygeles “Daržovės”, “Vaisiai”, “Pieno produktai”.

<p>Vertybinė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydama pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. 5. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. 6. Savarankiškai valosi dantis. 7. Savarankiškai susitvarko žaislus ir veiklos vietą. 8. Savarankiškai laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. 9. Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais. 10. Su suaugusiojo priežiūra saugiai elgiasi gatvėje. (pvz: norėdamas pereiti kelią (gatvę), suranda perėjimui skirtą vietą – pėsčiųjų perėją ar sankryžą; jei yra šviesoforas – per gatvę eina tik degant žaliajam šviesoforo signalui). 11. Pasako, koks saugus elgesys gatvėje (įvardija bent 3-is). 12. Pasako kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. <p>Fizinis aktyvumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. 2. Lengvai įveikia kliūčių ruožus, išlaiko pusiausvyrą eidamas paaukštinimu. 3. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. 4. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles. Iškerpa įvairias formas (didesnį trikampį, kvadratą, stačiakampį). 5. Atlieka kelis nesudėtingus veiksmus su kamuoliu: sumuša į grindis, pagauna atšokusį, spiria tikslingai tinkama 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Sekos žemėlapis “Serviravimo grupėje grafikas”. Patys serviuoja stalą pusryčiams, pietums, pavakariams. 5. Sekos žemėlapis “ Aš plaunu rankas”. 6. Sekos žemėlapis “ Aš valausi dantis”. 8. Priežasties-pasekmės žemėlapis “Kas nutiks, jei nesilaikysiu taisyklių”. 9. Priežasties-pasekmės žemėlapis “Kas nutiks, jei nesaugiai elsimės su aštriais daiktais”. 10. Išvykos į Trakų miestą, prie šviesoforo. Žiūrėti ir aptarti mokomuosius filmukus „Amsio pamokos“, „Kakė Makė mokosi saugaus eismo taisyklių. Ką pasakė Kakė Makė?“. Mąstymo raktas-išvarsink būdus, kuriais galima judėti. 11. Apibūdinimo žemėlapis “Saugus elgesys gatvėje”. Grupavimo žemėlapis “Saugus ir nesaugus elgesys gatvėje”. Raktas: “Kas jeigu elgsiuosi gatvėje nesaugiai?” 1-2. Dalyvauti įvairiose estafetėse. Išbandyti visus judėjimo būdus: (Mąstymo raktas) išvardink būdus, kuriais galima judėti; apsimeta gyvūnais, paukščiais, juda greitai, lėtai, šokinėja ant vienos kojos, juda poromis, atliepia muziką ar ritminį motyvą, mėgdžioja. 3. Žaisti žaidimą „Klasės“. 4. Siuvinėti atvirukus pagal trafaretą. Žaisti pipetėmis pvz. vaidybinis žaidimas “Vaistinė”. Karpyti, lankstyti popierių, kurti įvairius darbelius. 5. Mėtyti didelius ir mažus kamuolius, spardyti kamuolį į taikinį, žaisti futbolą, krepšinį; - Kartu su auklėtoja sudaro
--	--	--

EMOCIŠKAI BRANDUS

Vertybinė nuostata.

Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas.

Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas.

Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas.

Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Emocijų suvokimas ir raiška

1. Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas, priežastis ir pasekmes.
2. Iš veido mimikos, balso, kūno pozos įvardija, kaip jaučiasi kitas.
3. Kalba apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.

Savivoka ir savigarba

1. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę.
2. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.

Savireguliacija ir savikontrolė

1. Pats taiko daugiau nusiramino būdų.
Nusiramino būdai - pats žino ir prireikus geba naudoti nusiramino technikas be auklėtojos priminimo ar pamokymo: kvėpavimo technikos („5 pirštai“, „gėlė ir žvakė“, „liftas“), skaičiavimas mintyse, progresuojanti raumenų relaksacija (įtempiant ir atpalaiduojant pilvą, rankas, kojas, pečius), emocijų išreiškimas kūrybiškai (per piešinius, lipdymą, konstravimą), „pozityvioji pertraukėlė“.

1. Apibūdinimo žemėlapis „Mano jausmai“. Raudona De Bono kepurė. Grupavimo žemėlapis „Jausmai“, skirtingose situacijose.

	<p>2. Susilaiko nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose.</p> <p>3. Taiko impulsyvumo valdymo strategijas: dažniausiai geba laiku pastebėti ir įvardinti kilusias nemalonus emocijas bei situacijas, kuriose kyla impulsyvus elgesys, geba pastebėti kūno pojūčius, kai kyla nemalonus emocijas ir susivaldyti prieš pasireiškiant impulsyviu elgesiui (“ugnikalnio pratimas”), suvaldo impulsyvų elgesį atliekant “5-4-3-2-1” pratimą ar panaudoja pasirinktą nusiramino būdą</p> <p>4. Savarankiškai laikosi grupės susitarimų ir taisyklių.</p>	<p>3. Grupavimo žemėlapis “Tinkami ir netinkami pykčio valdymo būdai”.</p>
<p>BENDRAUJANTIS Vertybinių nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>	<p>Sakytinė kalba Klausymas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Išklauso visą kūrinį iki galo. 2. Išklauses atpasakoja skaitytą kūrinį nusakydamas įvykių eigą. Teisingai sudeda sekos mąstymo žemėlapio korteles pagal pasakojimo seką. 3. Išgirsta ir pasako pirmą ir paskutinį garsą žodžio viduryje trumpuose 2-3 skiemenų žodžiuose. <p>Kalbėjimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kalba taisyklingais sudėtiniais sakiniais. 2. Vartoja visas kalbos dalis: (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius (išmoko ne mažiau kaip 30 naujų būdvardžių),rieveksmius (Vietos prieveiksmai atsako į klausimus <i>kur? iš kur?</i> ir parodo arba nurodo vietą. Pvz., <i>toli, kairėn, netoliese, iš tolo, kur ne kur, namie, pasroviui, pakeliui, pavėjui, ten, visur.</i> (ne mažiau 10); Laiko prieveiksmai atsako į klausimus <i>kada? kuomet? kuriuo laiku? nuo kada? iki kada? kelintą kartą? kaip dažnai?</i> ir rodo veiksmo laiką. Pvz., <i>anuomet, anąkart, kasdien, iš mažens, kada ne</i> 	<p>2. Sekos žemėlapis “Seku pasaką.....”.</p> <p>2. Apibūdinimo žemėlapis (būdvardžių įtvirtinimui)</p>

<p>su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>		
<p>TYRINĖJANTIS Vertybinių nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	<p>Aplinkos pažinimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. 2. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. 3. Žino ir įvardija profesijas: mokytojas, policininkas, gydytojas, vairuotojas, pardavėjas, virėja, ugniagesys, lakūnas, kiemsargis, statybininkas, paštininkas, auklė, rašytojas, kirpėjas, padavėjas, masažistas. 4. Žino ir įvardija transporto priemones bei nusako jų paskirtį: traukinys, autobusas, lėktuvas, oro balionas, valtis, laivas, dviratis, automobilis, traktorius, sunkvežimis, motociklas, paspirtukas, šiukšliavežė, keturratis, kombainas, malūnsparnis, gaisrinė, greitoji mašina. 5. Žino, kaip daiktai atrodo seniau ir geba palyginti, kaip pasikeitė: telefonas, mašina, televizorius, kompiuteris, magnetofonas (garso grotuvas). 6. Geba papasakoti apie Kalėdas, Velykas, Naujuosius metus, Vasario 16-ąją ir Kovo 11-oji (per palyginimo -emė), Užgavėnės, gimtadienius savo, Mamos dieną, Tėvo dieną. 7. Geba palyginti žinomus gyvūnus ir augalus. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Analogijų paieškos žemėlapis "Profesijos ir darbo įrankiai". Mąstymo raktas: Idėjų šturmas "Profesijos". Skirtumų-panašumų žemėlapis "Profesijos" Apibrėžimo žemėlapis 4-5 profesijų. 4. Analogijų paieškos žemėlapis "Transporto priemonės". Mąstymo raktas: Idėjų šturmas "Išvardink transporto priemones, kurias žinai". 5. Skirtumų-panašumų žemėlapis "daiktai seniau ir dabar". 6. Apibrėžimo žemėlapis Kalėdos, Velykos, Naujieji metai, Vasario 16-oji ir Kovo 11-oji (per palyginimo -emė), Užgavėnės, gimtadienius savo, Mamos diena, Tėvo diena. Skirtumų-panašumų žemėlapis ir analogijų paieškos žemėlapis "Šventės". Sekos žemėlapis "Šventės". 7. Skirtumų-panašumų žemėlapis "Gyvūnai", "Medžiai", "Gėlės", "Uogos", "Daržovės".

<p>Vertybė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>8. Palygina laukinius ir naminius gyvūnus (kur gyvena, kuo minta, kaip atrodo).</p> <p>9. Žino, ką reikia daryti, kad augalas užaugtų ir geba tai daryti. Geba stebėti ir sudaryti augalo augimo seką.</p> <p>10. Žino 4-5 naminių gyvūnų naudą žmonėms ir geba papasakoti apie tai papasakoti.</p> <p>11. Įvardija bent tris priežastis, kam reikalinga rūšiuoti šiukšles. Įvardija skirtingas atliekų rūšis: popierius, stiklas, plastikas. Gali įvardyti po du būdus, kaip panaudoti skirtingas atliekas.</p> <p>Tyrinėjimas</p> <p>1. Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultatą, mokosi pavaizduoti.</p> <p>2. Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p> <p>3. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.</p> <p>4. Užduoda ir atsako klausimus: Kuo jie panašūs / skiriasi? Kaip tai veikia? Kokie yra įrodymai?</p> <p>Kodėl galvojate apie...? Kodėl rinktumėtės ši...? Kuris yra geriausias...?</p>	<p>8. Skirtumų-panašumų žemėlapis “Laukiniai ir naminiai gyvūnai”.</p> <p>9. Sekos žemėlapis “Augalo augimas”</p> <p>10. Analogijų paieškos žemėlapis “Naminių gyvūnų nauda žmonėms”.</p> <p>11. Žalia De Bono kepurė “Kaip panaudoti skirtingas atliekas”.</p> <p>1. Sekos žemėlapis “Mano bandymo planas”</p> <p>2. Grupavimo žemėlapis “Daiktai”, “Medžiai”, “Augalai”.</p> <p>3. Juoda De Bono kepurė “Su koku sunkumu susidūriau?” Balta De Bono kepurė “Ieškau informacijos, mąstau, ką darysiu” Žalia De Bono kepurė “Siūlau problemos sprendimo idėjas”.</p> <p>4. Aukštesnio lygio klausimai</p>
---	---	---

<p>Vertybė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>	<p>Iniciatyvumas ir atkaklumas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ilgiau trunkančią veiklą tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas, užbaigia iki galo. 2. Įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą. 3. Siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. 4. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusiųjų. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priežasties -pasekmės žemėlapis "Kas nutiks, jeigu nepabaigsiu veiklos?"
<p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>Problemų sprendimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kai susiduria su sudėtinga veikla ar iššūkiu, ieško tinkamų sprendimų, įvardija bent 1-2 priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą. Kai suklysta geba įvardyti padarytą klaidą bei pasakyti, ką kitą kartą reikėtų daryti kitaip. 2. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos. 	
<p>Vertybė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	<p>Mokėjimas mokytis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. 2. Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau. 3. Savarankiškai atlieka 5 veiksmų bandymus, eksperimentus, apibendrina rezultatus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1-2. Mėlyna De Bono kepurė . 3. Sekos žemėlapis "5 veiksmų eksperimento, bandymo seka"

<p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>Skaičiavimas ir matavimas</p> <p>Skaičiavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atrenka reikiamą daiktų kiekį pagal skaičių iki 10 . 2. Sudėlioja skaičių seką iki 10. 3. Skaičiuoja iki 10. 4. Teisingai atlieka veiksmą. Vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. <p>Matavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria ir įvardija plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. 2. Lygindamas dydžius, teisingai vartoja žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias). 3. Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę, į dešinę, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt. 4. Įvardija, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grupavimo žemėlapis "Suskaiciuok" grupuoja pagal skaičių. 2. sekos žemėlapis "Dėlioju skaičių seką iki 10". 4. Grupavimo žemėlapis "Grupuoja po lygiai". <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupavimo žemėlapis "Formos plokštumoje ir erdvėje". 2. Sekos žemėlapis "Nuo mažiausio iki didžiausio". Sekos žemėlapis "Nuo didžiausio iki mažiausio". 3. Grupavimo žemėlapis "Kairė-dešinė". 4. Sekos žemėlapis "Metų laikai", "Savaitės dienos".
<p>KŪRYBIŠKAS IR KRITIŠKAI MĄSTANTIS</p> <p>Vertybė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p>Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis,</p>	<p>Meninė raiška</p> <p>Muzika</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria kai kuriuos instrumentus (bent 6-is instrumentus). 2. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžimo žemėlapis "Muzikos instrumentai". 2. Dainuoja dainas apie metų laikus: „Ruduo“, muzika ir žodžiai Ingridos Ručinskienės, „Lik sveikas, darželi“, muzika ir žodžiai Ingridos Ručinskienės, „Žiema“, muzika ir žodžiai

<p>patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi, gèrisi, grožisi aplinka, meno kūriniiais, menine veikla.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniiais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno</p>	<p>3. Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas.</p> <p>Šokis</p> <p>1. Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlės), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius.</p> <p>2. Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką.</p> <p>Vaidyba</p> <p>1. Improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus.</p> <p>2. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>1. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.).</p> <p>2. Skirtingiems sumanymams įgyvendinti tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.</p> <p>Estetinis suvokimas</p> <p>1. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu.</p> <p>2. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.</p> <p>3. Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą.</p>	<p>Ingridos Ručinskienės, „Pasakų namelis”, muzika ir žodžiai Ingridos Ručinskienės, „Svajonių žiedai”, muzika ir žodžiai Ingridos Ručinskienės. Dainuoja dainas apie mamą: „Jei širdelėj liūdesys”, muzika ir žodžiai Ingos Šeduikienės, l.l.d. „Tu, mano motinėle”, Vaikyste, nusijuok”, muzika Reginos Bočkienės, žodžiai Zitos Budrienės.</p> <p>2. Žalia De Bono kepurė</p>
---	---	--

<p>estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>	<p>Kūrybiškumas</p> <p>1. Kelia tyrinėjimo klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja.</p> <p>2. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, atlikimo variantų.</p>	
--	---	--

UGDYMO TURINIO PRITAIKYMAS VAIKAMS, TURINTIEMS SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ

Ženklai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą.	Rekomendacijos ugdymo turinio pritaikymui
<p>Palyginti su bendraamžiais vaikas dažnai arba visada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pyksta, pyktį išlieja agresyviu elgesiu bet negali įvardyti priežasties; • pernelyg drovus, baimingas ar emociškai labilus; • nerodo simpatijos ar užuojautos; • kalbinamas emociškai neadekvačiai reaguoja; • paliestas rodo nepasitenkinimą ar baimę; • pasireiškia prieštarinių emocijų epizodai (pvz. neįprasta baimė, agresija, drovumas); • dominuoja prislėgtumo būseną; • skurdus emocijų spektras; • dėmesys lengvai išblaškomas; • pamiršta pasiprašyti į tualetą; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nustatykite aiškias taisykles, kad vaikai suprastų, kas leistina, kas ne, ir žinotų pasekmes. • Parodykite vaikui, kad jį mylite net tada, kai kalbatės su juo apie netinkamą jo elgesį. • Jei vaikas pernelyg drovus, bendro žaidimo metu galima nesikreipti į jį (ją) tiesiogiai, o per jo (jos) turimą žaislą – meškiuką, šunelį ar pan. • Būtinai išsiaiškinkite, kaip vaikas elgiasi ir kokios emocijos vyrauja namuose. • Leiskite vaikui pabūti vienam ir nusiraminti. • Grupės bendrų veiklų metu sukurkite vaikui sąlygas dažniau pakeisti padėtį, pajudėti, pagulėti ant kilimo • Jei netikėtai tenka keisti dienotvarkę, iš anksto paaiškinkite, kas pasikeis įprastoje dienos rutinoje; • Girkite vaiką, pamažu ilginkite laiką tarp paskatinimų. • Mokykite palaukti savo eilės pasitelkdami kamuoliuką ar simbolį – kieno rankose (lipdukas ant drabuželio ar pan.) jis yra, tas ir kalba, atlieka judesį ar pan.

- dėmesį koncentruoja 3–4 kartus trumpesnę laiką, yra labai judrus;
- negeba palaukti savo eilės;
- nesilaiko žaidimų taisyklių;
- užsispyręs labiau nei jo bendraamžiai;
- rėksmingai arba judesiais reikalauja dėmesio arba savo poreikių tenkinimo.
- greitai pavargsta: fiziškai ir emociškai
- suvokia save tik esamuojų momentu;
- prasčiau suvokia save kaip grupės narį;
- nesupranta santykio tarp savęs ir aplinkos;
- nepasitiki savimi net tose veiklose, kurios jam (jai) gerai pavyksta;
- nedrįsta su suaugusiu užmegzti pokalbio, paklausti, paprašyti pagalbos;
- sunkiai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų;
- aktyviai priešinasi tėvų ir ugdytojų prašymams, nurodymams;
- neprašo pagalbos (nesuvokia, kad galima jos paprašyti);
- nedemonstruoja šiltų jausmų ir prisirišimo prie artimųjų;
- vengia akių kontakto;
- tempia už rankos, norėdamas parodyti ar paprašyti;
- pasakoja pernelyg garsiai;
- mažai pasakoja apie savo potyrius;
- įkyriai ar neadekvačiai siekia bendravimo;
- agresyviai elgiasi su bendraamžiais;
- nesidomi kitais vaikais ir (ar) žaidimais su jais;
- Keldami vaikui reikalavimus, stenkitės nesukelti vaiko neigiamų emocijų.
- Neakcentuokite nesėkmių, didinkite vaiko autoritetą tarp grupės draugų.
- Pasitelkite vaiko nuotraukas (praeityje, dabartyje), kalbėkite apie tai, kas buvo ir yra, padėdami suvokti savo gyvenimo tęstinumą.
- Sudarykite sąlygas išbandyti įvairią veiklą, kad geriau suprastų savo galimybes, pasitikėtų savimi, patirtų sėkmę;
- Atidžiai stebėkite vaiko elgesį, siekdami geriau suprasti jos (jo) bendravimo būdą. Iš pradžių gali tekti priimti vaiko žaidimo (bendravimo) taisykles, pamažu mokant tinkamesnių bendravimo formų.
- Mokykite, kaip reikia atkreipti į save aplinkinių dėmesį, kaip paprašyti pagalbos (ar daikto).
- Bendraudami su vaiku, žiūrėkite į jį, kalbėdami su juo stenkitės, kad jis matytų jūsų veido išraišką.
- Neįkyriai sudarykite galimybes užmegzti santykį su kitais vaikais. Galite paprašyti, kad kitas vaikas ką nors paduotų, palaikytų, pasakytų ir pan.
- Mokykite vaikus neįkyriai rodyti savo draugystę, toleruoti nesuprantamą elgesį.
- Mokykite vaiką suvokti kitų neverbalinę kalbą.
- Kalbėkite su vaiku aiškiai, paprastais, trumpais sakiniais. Su neprigirdinčiu vaiku kalbėkite garsiau.
- Ugdydami savarankiškumą, sudarykite galimybę pasirinkti iš 2, vėliau 3 adekvačių veiklų (daiktų).
- Tuo atveju, kai vaikas įkyriai atlieka tą pačią veiklą ar manipuliuoja tuo pačiu daiktu, pamėginkite veiksmui suteikti prasmę. Pvz., jei vaikas mėgsta sukti daiktus, duokite atsukti kamštelius, pripilti vandens, užsukti ir pan.
- Mokykite stebėti kalbančiųjų veidus, aplinką.
- Jei vaikas nesupranta, parodykite veiksmu, paveikslėliu, simboliu.
- Mokykite pasiklausti, paprašyti pagalbos.
- Mokykite atpažinti ir įvardyti problemą (sunkumą), rodykite pavyzdį.

- nežaidžia siužetinių žaidimų;
- netikslingai ir ne pagal paskirtį naudoja žaislus;
- neadekvati reakcija į pagyrimus, pastabas;
- neturi draugų, bet neišgyvena dėl to;
- nenumato galimų pavojų;
- mažai arba visai nesidomi naujais daiktais, netyrinėja aplinkos, neklausinėja;
- pernelyg „įstringa“ toje pačioje veikloje;
- negeba savarankiškai susirasti veiklos;
- su kai kuriais daiktais atlieka įkyrius, neadekvačius veiksmus;
- negeba perkelti turimų įgūdžių į naujas situacijas;
- neatpažįsta problemos, su kuria susidūrė;
- negeba pasakyti, kas yra ne taip, neveikia, blogai ar pan.;
- nusimena, susidūręs su problema, bet nesistengia jos spręsti;
- nedrįsta imtis nežinomos veiklos;
- iškilus sunkumams neklausia, kaip juos įveikti;
- neatpažįsta, kad problema jau išspręsta.
- nefiksuoja, neseka (sunkiai) žvilgsniu judančio objektą;
- su žaislu manipuliuoja stereotipiškai vengia piešti, dėlioti, atlikti smulkius darbelius rankomis;
- stebimi stereotipiniai judesiai;
- nesusiformavę kirpimo, kopijavimo įgūdžiai;
- Skatinkite ieškoti informacijos, įspėti sunkumų priežastį („Kodėl neprisiklijuoja? Gal klijai seni? Gal popierius blogas? Gal ne taip tepu klijus?“).
- Drašinkite tartis su kitais dėl galimo sprendimo („Ką reikia padaryti?“).
- Mokykite numatyti pasirinkto sprendimo rezultatą („Kas atsitiks, jei tepsiu kitais klijais?“).
- Skatinkite nebijoti nesėkmės, aiškinkite, kad visi daro klaidų, kad klaidos parodo, ko reikia išmokti.
- Girkite už pastangas, paieškas (net ir nesėkmingas), ne tik už rezultatą.
- Mokykite vaiką suprasti kasdienės veiklos tvarką, reikšmę (kodėl reikia pamiegoti, prieš valgį plauti rankas ir pan.).
- Mokydami savitvarkos ar savižiūros, suderinkite tikslus ir metodus – geriausia, kai tą patį gebėjimą tuo pat metu ir tokiu pat būdu ugdo ir tėveliai, ir pedagogai.
- Jeigu vaikui sunku išmokti kokį nors veiksmą, neverskite kartoti, kol nusimins – vietoj to leiskite tą veiksmą tik užbaigti (tai yra, padarykite viską iki paskutinės pakopos, o vaikas tegu užbaigia – taip patirs sėkmę).
- Surimuokite paprastas instrukcijas (pvz., „jei padengsime kartu, tuoj ant stalo bus saldu“).
- Leiskite vaikui pradėti veiksmą arba atlikti jo dalį (kurią pajėgia), girkite už tai, kad dalyvavo, prisidėjo.
- Mokykite apsirengti, apsiauti, susitvarkyti aplinką.
- Mokykite pastebėti ženklus, kad nori į tualetą, priminkite, kad tai pasakytų.
- Skatinkite atidumą savijautai, tai yra: mokykite pasakyti, kad skauda, pavargo ir pan.
- Mokykite vaiką orientuotis aplinkoje – pradžioje padedant suaugusiajam, vėliau savarankiškai.
- Išsiaiškinkite, kokių judesių vaikas negali atlikti dėl objektyvių priežasčių, ir neverskite jų daryti, siūlykite veiklą, kuri leis patirti sėkmę, skatinkite pasitikėti savimi.
- Jei vaikui sunku veikti su smulkiais daiktais, pasiūlykite analogišką veiklą su stambesniais objektais.

- sunkiai sekasi atlikti izoliuotus rankų pirštų judesius;
- patiria sunkumą, kai reikia apsirengti, užsisiegti, užsirišti;
- nerangus, jo stambiosios motorikos judesiai (ėjimas, bėgimas, lipimas ir kt.) nekoordinuoti;
- negali pašokinėti ant vienos kojos;
- nulipa laiptais pristatomu žingsniu;
- nuolat eina ant pirštų galų;
- nemėgdžioja judesių;
- vengia su judėjimu susijusių žaidimų;
- nesuspėja kartu su kitais atlikti judesių;
- judėdamas nuolat užkliūna už daiktų;
- netaisyklingai artikuliuoja garsus;
- negeba atlikti tikslių judesių vykdydamas žodines instrukcijas;
- nereaguoja į stiprų garsą;
- neseka aplinkos ir nestebi suaugusiojo veido;
- trejų metų nekalba;
- nemėgdžioja garsų, skiemenų, žodžių;
- negeba ritmiškai pakartoti garsų-skiemenų-žodžių eilės;
- nevartoja „aš“, „mano“;
- negeba išsakyti savo poreikių bendraamžiams ir (ar) ugdytojams;
- būdamas penkerių metų netaisyklingai taria kalbos garsus (švepluoja);
- prastai suvokia kitų kalbą (prašymus, nurodymus), ypač sudėtingesnes frazes;

- Tuo atveju, kai vaikas priešinasi aktyviems žaidimams, sugalvokite jam vaidmenį, kad jis galėtų dalyvauti netiesiogiai, pvz., stebėti varžybas ir įteikti prizą greitai atbėgusiems vaikams.
- Venkite ilgų užsiėmimų, kad vaikas nepervargtų, ir stebėkite jo savijautą po fizinio aktyvumo.
- Ištikus nesėkmei neakcentuokite to, stenkitės atkreipti dėmesį į tai, kas pavyko.
- Mokykite įsiklausyti į aplinkos garsus. Padėkite vaikui juos suvokti ir įvardykite juos. Sudarykite situacijas, kurios padėtų vaikui suprasti, iš kur sklinda garsas.
- Jei būtina, užduotis, nurodymus pateikite vaizdžiai (paveikslėliais ar jų serija).
- Jei vaikas kalba, bet kalba netaisyklinga, modeliukite taisyklingas frazes, pvz., kaip paprašyti, išreikšti savo jausmus ir pan.
- Stebėkite, kaip vaikas išsako poreikius, mokykitės suprasti neverbalinę jo kalbą.
- Jei vaikas stengiasi kalbėti, būkite kantrūs, netaisykite kiekvienos jo klaidos.
- Jei blogai suvokia tekstą, rodykite jam paveikslėlius.
- Jei kalba neišlavėjusi, bet vaikas gerai taria, skatinkite žaisti žodžių žaidimus – sugalvoti įdomių vardų, pavadinimų veikėjams, žaislams, rimuoti žodžius ir pan.
- Išnaudokite spontaniškas, ypač problemines, kalbai ugdyti palankias situacijas, pvz., jei vaikas rodo „ten“ (prašydamas daikto), modeliukite frazę, pvz., „prašau duoti“ (arba „lėlė“) ir pan. Padėkite suprasti, kad kalbėdamas vaikas gali pakeisti situaciją.
- Iš pradžių vartokite vaikui gerai suprantamus žodžius, pamažu įveskite naujų žodžių.
- Draugiškai pataisykite blogai tariamą žodį, tačiau tai darykite neįkyriai.
- Leiskite vaikui atlikti rašymo užduotis smėlyje, kreidele ant šaligatvio ir pan. Skatinkite popieriaus lape braižyti stambesnes linijas.
- Papuoškite grupę raidėmis, paprastais esminiais žodžiais, siekite juos su metų laikais, vaikų vardais ir kt.

- negeba rišliai papasakoti įvykių; nusakyti savo jausmų, išgyvenimų;
- nejuokauja ir nesuvokia kitų humoro;
- kalba gramatiškai netaisyklinga;
- kalba skurdi, menkas žodynas, vartoja mažai būdvardžių;
- klausydamasis blogai suvokia pasaką ar kitą tekstą;
- nemėgsta deklamuoti eilėraščių, sunkiai juos išmoksta;
- nemėgsta klausytis pasakojimų, pasakėlių;
- kalba nesklaidžiai, susijaudinęs pradeda mikčioti;
- sunkiai įsimena žodžių reikšmes;
- kalba per lėtai arba per greitai;
- nuolat prašo pakartoti, įdėmiai stebi kalbančiojo veidą;
- neišgirsta, kai į jį kreipiamasi.
- negeba knygos lapų vartyti po vieną puslapį;
- nepavyksta nykščiu paliesti kiekvieną tos pačios rankos pirštą;
- vengia žaidimų, susijusių su piešimo, spalvinimo užduotimis;
- sunkiai apvedžioja kontūrus, sujungia taškus;
- negeba atlikti tikslių judesių rankomis; negrabiai laiko pieštuką, rašiklį;
- neskiria panašios formos ženklų, simbolių;
- žmogaus piešinys neatitinka amžiaus tarpsnio;
- nesieja veiksmo su objektu, žaislu;
- Duokite skaityti ne tik knygą, bet spalvotą plakata, reklamą, nuotraukų albumą ir pan. Prašykite, kad vaikas įvardytų, ką mato.
- Skaityti rinkitės paprastus tekstus su pasikartojančiais įvykiais (pvz.: „Raudonkepuraitė“, „Vilkas ir ožiukai“ ir kt.).
- Mokykite iš storų raidžių sudėlioti savo vardą. Prašykite tas raides nuspalvinti.
- Jei prašote vaiko spalvinti, braižyti, piešti, pritaikykite vaiko galimybėms popierių ir priemones. Kartais vaikui lengviau, kai popierius standus, pritvirtintas prie stalo, pieštukas stambus ir kt.
- Jei vaikui, priešingai, lengviau atlikti smulkius judesius, duokite štrichuoti, taškuoti.
- Įvardykite, apibūdinkite naujus daiktus, veiksmus, ypatybes, reiškinius vaiko aplinkoje.
- Žaiskite žaidimus, kuriuose vaikas turėtų prisiminti ir pakartoti informaciją apie save (vardą, adresą, tėvėlių darbą, kt.), savo šalį (Lietuvą).
- Skatinkite eksperimentuoti su daiktais, mokykite suprasti jų veikimo būdą, požymius.
- Supažindindami su aplinkos daiktais pagal galimybes remkitės visais įmanomais pojūčiais: skoniu, lytėjimu, rega, klausa, uosle.
- Padėkite suprasti veiksmų seką vaizdžiais paveikslais ar nuotraukomis (pvz., kaip į lentynas sudėti žaislus).
- Rodydami aplinkos daiktus, supažindindami su reiškiniais, formuokite vaikui juos apibūdinančias sąvokas.
- Mokykite pasakyti, kiek apytikriai yra daiktų („daug“, „mažai“), vėliau pridėkite sąvokas: „mažiau“, „daugiau“ ir pan.
- Mokydami klasifikuoti daiktus, pasitelkite spalvas.
- Laiko suvokimui palengvinti naudokite ritmą ir muziką.
- Pratinkite girdėti ir vartoti paprastas (praktiškas) matematines sąvokas („kiek iš viso pasidarė“, „iš viso buvo, liko“, „kiti nuskrido, atidavė, pasidalijo“ ir kt.).

- neparodo į save, kai to klausiamo;
- nesudeda trijų kaladėlių vieną ant kitos;
- neranda (nepavadina) tokio paties paveikslėlio, spalvos, figūros;
- nežino, painioja spalvų pavadinimus;
- nežino svarbiausios informacijos apie save;
- nežino esminių metų laikų požymių;
- blogai skiria kas tikra, o kas išgalvota;
- nesugeba žaisti su jo amžiui pritaikytais didaktiniais žaislais;
- veikdamas sutelkia dėmesį į detales, nesuvokia esmės;
- nepasakoja arba pasakoja labai skurdžiai apie aplinkos vaizdus;
- smulkmeniškai klausinėja apie aplinkos vaizdus;
- aplinkos daiktus tyrinėja liسدamas;
- nemėgdžioja aplinkos garsų;
- nekreipia dėmesio į garsinius aplinkos signalus;
- nejaučia kiekio skirtumų;
- nesusiformavęs kiekio vaizdinys (nesieja skaičiaus su kiekiu);
- nesusiformavęs kiekio ir skaitmens vaizdinys (nesieja kiekio su skaitmeniu);
- nesupranta užduoties esmės;
- neprisimena daiktų eiliškumo;
- nesuvokia, kad pakeitus daiktų išdėstymą eilėje, jų skaičius nepasikeičia;
- nesuvokia paprastų skaičiaus, laiko erdvės sąvokų: „daug“, „mažai“, „pasidarė

- Dažniau leiskite atlikti praktinius matematinius veiksmus: „pastatyk prie kiekvienos lėkštės po puodelį“; „padalink obuolius, kad kiekvienas gautų po obuolį“ ir pan.
- Papuoškite grupę spalvingais skaitmenimis, susietais su kokiais nors daiktais ar vaikų gimtadieniais.
- Laiko suvokimui palengvinti pasitelkite muzikinius signalus, simbolius (pvz., pasigirdus tam tikrai melodijai, laikas ruošti valgyti).
- Pratinkite kalboje vartoti erdvines ir laiko sąvokas („rytoj“, „šiandien“, „toliau“, „arčiau“ ir kt.).
- Žymėkite skirtingų formų, dydžių simboliais aplinkos daiktus, žaiskite (pvz., „Prašau paduoti didelį daiktą su užklijuotu dideliu trikampiu“).
- Jei blogai suvokia žodinę instrukciją, rodykite jam paveikslėlius, daiktus, žaislus.
- Atkreipkite dėmesį į naujus daiktus, reiškinius vaiko aplinkoje, tai darykite emociškai, džiugiai.
- Mokykite vaiką orientuotis aplinkoje – pradžioje suaugusiajam padedant, vėliau savarankiškai.
- Skatinkite eksperimentuoti su daiktais, pvz., įpilti ir išpilti iš lankstaus indo vandenį, stebint, kaip keisis forma (užtikrinkite saugumą).
- Skatinkite remtis visais pojūčiais – skoniu, lytėjimu, rega, klausa, uosle, žaiskite spėlionės (pvz. atspėk iš kvapo – kas tai?).
- Girkite už pastangas, paieškas, ne tik už rezultatą.
- Mokykite vaiką atrasti, kas jam patinka, ir tuo užsiimti.
- Skatinkite vaiko smalsumą, demonstruodami, kaip veikia vienas ar kitas daiktas, po to skatindami išbandyti pačiam.
- Kartu su vaiku stebėkite, tirkite, ardykite, taisykite daiktus, skatindami smalsumą ir pažinimo džiaugsmą.
- Perskaitytę pasaką, klauskite, kuris veikėjas labiausiai patiko, skatinkite stebėti kitų vaizduojamus personažus, raginkite įsitraukti.
- Kantriai išklauskite vaiką, nuoširdžiai džiaukitės jo darbu, dažnai paskatinkite.

daugiau“, „pasidarė mažiau“, „dabar“, „paskui“, „didelis“, „mažas“;

•negeba atlikti praktinių veiksmų, susijusių su daiktų pridėjimu, atėmimu ir išdalijimu;

•prastai suvokia kryptį (pvz., „į kairę“, „į dešinę“, „pirmyn“, „atgal“);

•negeba rūšiuoti daiktų į grupes;

•prastai skiria kairę ir dešinę puses;

•painioja svarbiausias erdvines sąvokas „už“, „prieš“, „viduje“, „ant“, kt.;

•susiduria su sunkumais lygindamas daiktus pagal dydį, formą;

• vengia žaidimų, reikalaujančių įsiminti ir atgaminti informaciją;

• nuolat kartoja tas pačias klaidas net pakartotinai paaiškinus;

• mažai domisi knygelėmis, paveikslėliais;

• sutikęs kliūtį veikloje, neieško jos įveikimo būdų (meta žaidimą, pasišalina);

• nepastebi, kad sėkmingai atliko veiksmą ar užbaigė veiklą (negeba įvertinti veiklos rezultato);

• kalbėdamas retai pasako, ką veiks toliau, kaip tai darys;

• negeba savarankiškai planuoti veiklos.

•vengia dalyvauti veikloje, kai yra derinamas klausymasis ir judesys (pvz., šokis);

•atlieka netikslius judesius, kai reikia klausyti muzikos ir ritmiškai ploti;

•negali atpasakoti girdėtų pasakojimų;

•nepajėgia pakartoti demonstruojamų judesių;

• Sudarykite sąlygas išbandyti įvairią veiklą, kad geriau suprastų savo galimybes.

•Kai vaikui sunkiai sekasi veikla, kur būtinas girdimasis arba regimasis suvokimas (piešti, dainuoti, ir pan.), reikėtų supaprastinti (pvz., spalvinti vietoj piešimo, skambinti varpeliu vietoj dainavimo).

• Duokite daugiau laiko užduočiai atlikti.

• Pastebėję, jog vaikas negali papasakoti girdėtos pasakėlės, pasakokite jam trumpus pasakojimus, iliustruokite juos paveikslėliais, judesiais – ugdykite girdimąjį suvokimą, kalbos supratimą.

• Pastebėję skurdžią vaizduotę, prašykite, kad papildytų savo sukurtą kūrinėlį koku nors netikėtu personažu ar judesiu, džiugiai pakomentuokite rezultatą.

• Jei vaikas pernelyg įpranta naudoti vieną spalvą, formą, pamažu siūlykite alternatyvą, pvz., prašydami nuspalvinti, suklijuoti kitos spalvos figūras ir pan.

• Jei vaikas vengia šokti pagal muziką, leiskite improvizuoti pagal kitokį garsinį foną, pvz., vaizduoti gyvūnus, kurių skleidžiamus garsus girdi įrašė.

• Mokykite pasisveikinimo ir atsisveikinimo dainelių.

• Girdimojo (kai girdi, bet blogai suvokia girdimą informaciją), regimojo (kai mato, bet blogai suvokia regimą informaciją), kinestezinio (kai nesuvokia rankos, kalbos padargų judėjimo krypties) ir kitokio pobūdžio suvokimo nepakankamumas gali lemti vaikui rimtų sunkumų mokykloje, todėl pastebėjus šių sutrikimų požymių, būtina kryptingai naudoti pratimus, užduotis, lavinančius vaiko suvokimo funkcijas

• Žavėkitės, džiaukitės gražiu poelgiu, elgesiu.

• Mokykitės paprastų, bet skambių dainelių, kurkite gražius žodžius.

• Skatinkite išdrįsti padaryti ne taip kaip visi, džiaukitės originaliais sprendimais.

• Mokykite pastebėti netikėtus dalykus vaiko aplinkoje, džiaukitės netikėtumais..

• Kantriai išklauskite vaiką, nuoširdžiai džiaukitės jo darbu, dažnai paskatinkite.

• Konsultuokitės su specialistais

- piešdami, lipdydami, aplikuodami daro netikslius judesius pirštais, darbeliai nuolat ištepti, suglamžyti;
- sunkiai pataiko įdėti objektą į reikiamą vietą.;
- neigiamai reaguoja į tam tikrus garsus;
- neigiamai reaguoja į tam tikras spalvas;
- įklimpsta“ į vieną meninės raiškos būdą (pvz., piešia vienodas formas, naudodamas tą pačią spalvą).
- nesidžiaugia savo ir draugų dailės kūrinėliais, darbeliais;
- nesistebi malonius garsus skleidžiančiais instrumentais, neįprastais šviesos šaltiniais;
- nepastebi grupėje (namie) atsiradusio naujo gražaus daikto;
- nekreipia dėmesio į tai, kaip apsirengęs, ar drabužėliai švarūs, gražūs (vaikų supratimu);
- retai kalboje vartoja estetines sąvokas „gražu“, „patinka“ ir pan.
- kalba per daug realistiškai, joje nėra fantazijos net kūrybai atvirose situacijose
- susiduria su sunkumais vaizduodamas veikėjus, veiksmus;
- pažodžiui suvokia perkeltinę kalbą;
- mažai kuo domisi (interesai apsiriboja viena siaura sritimi, nepavyksta sudominti kita veikla);
- kūrybinėse situacijose vaiko pasiūlymai, pastebėjimai kasdieniški, neoriginalūs;
- nekuria įdomių žodžių;
- nežaidžia kurdamas melodiją, dainelę.

UGDYMO METODAI, PRIEMONĖS

Pagrindinis vaikų ugdymosi metodas - žaidimas. Ypatingas dėmesys skiriamas patirtiniam vaikų ugdymuisi, kai auklėtojas sudaro sąlygas vaikams pamatyti, išgirsti, apmąstyti, t.y. įgyti įvairios patirties aktyviai veikiant, dalyvaujant, kuriant su kitais vaikais ar suaugusiuoju. Grupėse numatomos idėjos, kuriamos situacijos kai vaikai ugdomi ką nors veikdami kartu su kitais vaikais. Pedagogų numatytos idėjos sukuria sąlygas aiškintis, diskutuoti, dalytis patyrimu, palaikyti ir padėti įgyvendinti vienam kito idėjas, mokytis vienam iš kito. Grupės auklėtojas skatina vaikų mokymąsi kartu, pasiūlydamas grupinių darbų, inicijuodamas ugdymo projektus, diskusijas, kai vaikas pats ieško informacijos, klausia, aiškinasi priežastis, samprotauja, įvairiai panaudoja turimas žinias, kuria giliau suprasdamas aplinkos reiškinius, mokydamasis mąstyti, įžvelgdamas skirtingo elgesio pasekmes, pajausdamas pagarbą kitiems, norą būti drauge, poreikį daugiau sužinoti, pažinti. Vaikų ugdymas pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo patirtį, poreikius, galimybes. Išsiaiškinami vaiko pasiekimai, jo mokymosi stilius, polinkiai, gabumai ir sukuriama aplinka, kurioje yra priemonių, atitinkančių jo individualius poreikius, interesus, parenkami ugdymo būdai, kurie atitinka jo mokymosi stilių ir kt. Skatinamas veikimas kartu, tolerancija, bendruomeniškumas, socialinis jautrumas.

Akcentuojamas integralumas, o ne atskirumas, tai yra ugdymas vyksta ne tik uždaroje erdvėje, grupėje, bet ir išnaudojant visas kitas galimybes – vaikas ugdomas ir realiame, ir virtualiame pasaulyje, ir įstaigoje, ir už jos ribų.

Pedagogai remiasi esminėmis pedagoginėmis idėjomis:

Humanistinė - demokratinė pedagogika

- Pagarba vaiko individualybei, savitumui.
- Vaiko teisių pripažinimas: teisė turėti savo poreikius, teisė reikšti savo nuomonę ir kt..
- Vaiko aktyvumo ir dalyvavimo ugdymo(si) procese skatinimas, pripažįstant jį lygiateisiu partneriu suaugusiajam
- Vaiko kaip savo gyvenimo ir ugdymosi eksperto suvokimas, ir pripažinimas, sudarant jam galimybę dalyvauti sprendžiant visus su jo gyvenimu susijusius klausimus.

Dialogo pedagogika

- Vaiko saviraidą skatinantis dialogas tarp vaiko ir tėvų, vaiko ir pedagogų, vaiko ir socialinės aplinkos.
- Dialogas tarp suaugusiųjų kultūros ir vaikų subkultūros.
- Dialogas tarp vaikų atsinešamo ugdymo(si) turinio ir suaugusiųjų siūlomo ugdymosi turinio.
- Dialogo metodai ugdymo(si) procese: diskusija; bendradarbiavimas; mąstymas drauge ir kt..

Vaiko klausymosi pedagogika

- Pedagogas „įsiklauso“ į skirtingais būdais reiškiamą vaiko pasaulio matymą: žodžiais, menine veikla, kūno kalba, žaidimu ar kitaip.
- Klausomasi pačių vaikų refleksijų.
- Ugdant vaikus remiamasi atsiskleidusia vaikų gyvenimiška patirtimi.

- Reflektuojamas vaikų ugdymosi situacijų prasmingumas vaikui.
- Pedagogas empatiškas vaikui, jo individualybei.
- Vaikai skatinami matyti, girdėti, suprasti vienas kitą.

Interpretacinė-kūrybiškumą skatinanti pedagogika (Reggio Emilia, Gardneris ir kt).

- Skatinama vaiko kūrybiška saviraiška “šimtu kalbų”.
- Pripažįstama ankstyvojo vaikų gabumų ugdymo svarba tolimesniam vaiko ugdymuisi ir gyvenimo sėkmei.
- Palaikoma kūrybiška vaikų veikla bei skatinamos pedagogo pasiūlytų idėjų savitos interpretacijos.
- Sudaromos galimybės vaikų kūrybai kartu su menininkais.
- Kuriama vaikų, pedagogų, bendruomenės kūrybiškumui palanki aplinka.

Žaidimo pedagogika

- Pripažįstamas vaiko poreikis žaisti, o ne mokytis formaliais būdais.
- Vaikų žaidimas traktuojamas kaip jų gyvenimo būdas ir natūralus ugdymosi būdas.
- Žaisdamas vaikas atskleidžia savo norus, interesus, jausmus, požiūrį į pasaulį, savo problemas.
- Stebėdamas vaiko žaidimą pedagogas turi galimybę perprasti jo unikalų pasaulį.

Lopšelyje-darželyje plačiai naudojami aktyvaus ugdymo ir kritinio mąstymo metodai. Vienas pagrindinių aktyvaus ugdymo metodų yra projektų metodas. Taip pat taikomi ugdymo metodai, ugdantys vaikų mąstymo įpročius:

- Impulsyvumo valdymas;
- Atkaklumas;
- Mąstymas drauge;
- Duomenų rinkimas naudojant visus pojūčius;
- Kurti, inovuoti ir atrasti.

Klausimai, ugdantys aukštesnio lygio mąstymo gebėjimus

Mąstymo ir klausinėjimo lygiai		Aprašymas	Mąstymo kalba		Klausimų pradžia
Sudėtingi klausimai	Kurti	Kurti kažką naujo naudojant jau turimą informaciją	Išrasti Sukurti	Pagaminti Sukonstruoti Sukomponuoti	Kaip galime sukurti...? Ar galėtumėme pridėti...? Kas atsitiktų, jeigu...?
	Vertinti	Vertinti, priimti sprendimus, daryti išvadas	Pagerinti Reitinguoti Nuspręsti	Padaryti išvadą Įvertinti Patikrinti	Kodėl galvojate apie...? Kodėl rinktumėtės šį...? Kuris yra geriausias...?
	Analizuoti	Padalyti į mažesnes dalis nagrinėjant giliau ir siekiant	Palyginti Sugrupuoti Ištirti	Išskirti skirtumus Susisteminti Analizuoti	Kuo jie panašūs / skiriasi? Kaip tai veikia? Kokie yra įrodymai?

		suprasti tarpusavio ryšius			
	Taikyti	Taikyti jau turimas žinias naujose situacijose ar patirtyse	Parodyti Pritaikyti Iliustruoti Duoti pavyzdį	Panaudoti Sukonstruoti	Kokių panašių pavyzdžių dar galite pateikti?
Paprasti klausimai	Suprasti	Perfrazuoti ir interpretuoti taip pademonstruojant supratimą	Performuluoti Interpretuoti Apibendrinti	Paaiškinti Išversti	Ką tai reiškia? Koks yra tikslas (esmė)? Kas iš to? Ar gali paaiškinti?
	Atsiminti	Faktiniai atsakymai, pakartojimas, atgaminimas, atpažinimas	Pakartoti Prisiminti Suskaičiuoti Sudaryti sąrašą	Įvardyti Teigti Pavadinti	Kas...? Ką...? Kur...? Kada...? Kuris...?

EDUKACINĖS APLINKOS KŪRIMAS

Lopšelyje- darželyje kuriama visiems vaikams draugiška, atvira, dialogiška, emociškai saugi aplinka. Aplinką laikome vienu iš svarbiausių vaiko ugdymosi veiksniu, nes ugdymas turi vykti vaikui sąveikaujant su aplinka. Visas kasdienis vaikų gyvenimas įstaigoje pripažįstamas kaip neatsiejama ugdymo turinio dalis. Vaikas ugdomi bet kuriuo dienos metu – žaisdamas, dalyvaudamas ikimokyklinio ugdymo auklėtojo inicijuotoje ar organizuotoje veikloje, atlikdamas buitines darbus (dengdamas stalą, tvarkydamas žaislus ir kt.). Vaiko ugdymo ir ugdymosi aplinka – tai ugdymo įstaiga ir joje vykstantis gyvenimas, artimiausia gamtinė ir kultūrinė aplinka, bendruomenės gyvenimas ir joje vykstantys renginiai, t. y. visa tai, kur jis įgyja įvairios patirties. Įstaigoje draugiškai priimamas ir pripažįstamas kiekvienas vaikas – įvairių gebėjimų, tautybės, iš skirtingo socialinio statuso šeimų ir kt.

Tėvai ir šeima vaiko augimui turi didesnės įtakos nei valstybinė įstaiga, tačiau sutariantys tėvai ir auklėtoja - rimčiausias autoritetas. Vaikui bus geriau, jeigu darželyje ir namuose bus akcentuojamos tos pačios vertybės bei normos, problemos sprendžiamos draugiškai ir dalykai. Kuo geriau sutaria abi pusės, tuo vientisesnė aplinka, kurioje auga mažylis.

Kuriama aplinka, kurioje vaikai galėtų patys kurti savo žinojimą, galėtų aktyviai ieškoti ir autentiškai perprasti informaciją. Pedagogas yra jo partneris, padedantis reflektuoti. Vaikas yra savarankiškas veikėjas.

Teminės veiklos bei projektų metu grupės kambarys gali būti paverčiamas sodu, parduotuve ar netgi kosmine stotimi. Pagarbą žaidimo priemonėms reikia derinti su vaikų smalsumu ir noru sužinoti, kaip tas ar kitas

daiktas veikia. Vaikai turi būti skatinami rūpintis priemonėmis ir žaislais, taip pat palaikyti tvarką grupėje, sudėti žaislus į vietas. Aiškūs užrašai ant lentynų ir dėžučių palengvina šią užduotį.

Visos priemonės ir įrengimai darželyje telkiami centruose, skatinančiuose vaikus žaisti ir dirbti juose. Jie vadinami veiklos centrais. Darželio grupėse yra tokių veiklos centrų: dailės; matematikos ir konstravimo; statybinių žaidimų; muzikos; valgio gaminimo; lauko žaidimų; vaidmeninių žaidimų; smėlio ir vandens žaidimų; kalbos, gamtos tyrinėjimų, mąstymo.

Kiekviename veiklos centre yra gausybė priemonių, kurias vaikai gali kūrybingai naudoti. Visomis priemonėmis vaikai skatinami naudotis savarankiškai. Skatindami vaikus žaisti, sudarome sąlygas natūraliai įgūdžių ir gebėjimų raidai. Žaidimas - tai ugdymo pagrindas, jam tarnauja tinkamos, dėmesį traukiančios priemonės veiklos centruose, planavimas ir visokeriopa ugdytojų parama. Be to, vaikai mokosi vieni iš kitų. Dirbdami grupelėmis veiklos centruose, jie betarpiškai bendrauja. Tai jiems padeda įveikti sunkumus, Veiklos centruose vaikai aktyviai bendrauja, ką nors veikia kartu su kitais ir auklėtoja tad susidaro sąlygos socialinei sąveikai: vaikai pratinasi išreikšti ir tobulinti savo emocinius poreikius kitiems priimtinais būdais; įveikia egocentiškumą ir pradeda kreipti dėmesį į kitų požiūrį, nuomonę; pradeda suprasti ir gerbti kitus; mokosi valdyti spontaniškas pykčio, agresijos apraiškas; pratinasi palaukti savo eilės, susitarti patys sprendžia kilusius konfliktus, bando suvokti jų priežastis ir kaip jų išvengti;

Planuodamos bei įrenginėdamos veiklos centrus, auklėtojos turi apgalvoti, kiek kuriam centrui reikės vietos. Veiklos centrai tampa laboratorijomis, kur patys vaikai mokosi žaisdami ir naudodamiesi įvairiomis priemonėmis. Priemonės vaikai renkasi patys ir yra skatinami žaisti taip, kaip jiems patinka. Vaikai keliauja iš vieno veiklos centro į kitą ir skirtingai užtrunka juose. Auklėtojos atnaujina veiklos centrus keisdamos priemones, atnešdamos naujų. Jos gali individualizuoti centrus pagal vaikų pomėgius.

Statybinių žaidimų centras

Statybinių žaidimų centre galėtų būti šios priemonės: įvairių formų, dydžių, spalvų, medinių statybinių detalių rinkiniai; mediniai ir plastmasiniai konstruktoriai; įvairios formos ir dydžio tuščiavidurių figūrų rinkiniai (medinių ir plastmasės); įpakavimo dėžės; transporto priemonės. eismo ženklai; žmonių figūrėlės iš medžio, natūralios gumos ar plastmasės (ūkininkas, gaisrininkas, policininkas ir kt.); mažos vėliavėlės.

Vaidmeninių žaidimų centras

Jame galėtų būti tokios priemonės: lėlės, lėlių vežimėliai, lėlės marionetės, teatro lėlės, popierinės lėlės ir kt., šepetys, šluota, plaušinė šluota, šiukšlių samtelis, dulkių šluostelės, kibirai, kempinės, šepetys, drabužiams, pakabos drabužiams, komoda drabužiams, batams, kepurėms, vaikiškas praustuvas, viryklė, šaldytuvas, bufetas, staliukas, lova, kėdės, pritaikytos vaikų ūgiui, maži kilimėliai, lentynos, širmelės, „langų užuolaidos“. Virtuvės reikmenys: matavimo šaukštai, stiklinės, puodeliai; kepimo krosnelė, keptuvė, kepimo formos, indai maišymui, mediniai šaukštai, padėklai, šaukštai/šakutės, puodeliai, lėkštės,

trintuvė, sietelis, plaktuvas, mentelės, koštuvas, pjaustymo lenta, rankšluosčiai, servetėlės, prijuostas, receptų „knygos“ ir kt. Lyginimo lenta, lygintuvas. Natūralaus dydžio drabužiai persirengimui: suknelės, apsiaustai, kaklaraiščiai, skaros ir kt. Įvairios kepurės, skrybėlės, žyminčios profesiją: gaisrininko, policininko, gydytojo, kirpėjo lengva kepuraitė, skrybėlaitė, karūnos. Veidrodis, papuošalai, kaspiniai, buteliukai, dėžutės, minkštos kėdės ir kt.

Kalbos centras

Kalbos centro priemonės: knygelių vaikams rinkinys, vaikiškos enciklopedijos/paveikslėlių žodynai, laikraščiai, žurnalai, katalogai, reklaminiai bukletai, receptų knygos ir kt. Vaikų „parašytos“ ir pagamintos knygelė. Mokyklinė lenta, skirta rašyti kreidelėmis, magnetinė lenta, flanelinė: lenta bei istorijų veikėjų ir objektų kontūrai, magnetofonas. Įvairios priemonės ir žaidimai raidėms pažinti ir mokytis skaityti: stambūs kubeliai su raidėmis; paveikslėliai su skiemenimis žodžiams sudaryti; medinės, plastmasinės, kartoninės raidės: raidės iš švitrinio popieriaus, vielutės; žodžių dėžutės su žodžių kortelėmis; sakinių juostelės; Įvairios priemonės vaikų kūrybai: istorijų ir eilėraščių pradžios, sakinių pradžios, rimuojamų žodžių poros, galvosūkių ir kt. Priemonės knygelių gamybai: įvairūs popierius, pieštukai, dažai, parkeriai, žirkutės, neuždaryti bukletai, kortelės žodžiams įrašyti, knygų viršeliai; įvairi medžiaga knygų viršeliams, spausdintų raidžių rinkiniai ir kt.

Dailės centras

Šio centro priemonės: įvairūs popierius: baltas ir spalvotas piešimo, laikraštiniis, prekių įpakavimo, braižybos, vaškinis, paprastas ir gofruotas kartonas, tapetai; pieštukai, vaškinės ir kt. kreidelės, akvarelė, guašas, pirštų: dažai, maisto dažai, augaliniai dažai, tušas, teptukai, indeliai dažų maišymui, piešinių džiovinimo grotelės, molis, audinys, siūlai, virvelės, kaspinėliai, nėriniai, juostelės, veltinis, kutai, žirkulės, štamperiai ir tušas, medžiagos štamperiam pasigaminti, klijai, liniuotės, žymekliai, vamzdeliai, trafaretai; gamtinė medžiaga: šakelės, kelmeliai, samanos, kankorėžiai, kaštonai, sėklos, akmenėliai, kriauklės, riešutų kevalai, lukštai, medžio gabaliukai, šiaudeliai, lapai ir kt.; šviesos dėžutė, šviesos lenta, fotoaparatas.

Muzikos centras

Muzikos centro priemonės: magnetofonas, vaikiški muzikos instrumentai: būgnelis, dūdelė, metalofonas, varpeliai, lazdelės; vaikų pasigaminti muzikos instrumentai: dūdelės, švilpynės; gamtos objektai ir buities daiktai, kuriuos galima naudoti „grojimui“: akmenukai, lazdelės, kaladėlės, indai su vandeniu ir šaukštai, ryžiai, žirniai, buteliai, dėžutės ir kt. Priemonės muzikos instrumentų gamybai: dėžutės, butelių dangteliai, popieriaus lapai, siūlų gijos, lazdelės, žirkulės, popierius konstravimui, švitrinis popierius ir kt. Šalikėliai, skarelės, juostelės, sijonėliai šokiui. Knygos apie muziką, natų knygos.

Gamtos centras

Galimos priemonės šiam centrai: akvariumas su vandens augalais, akmenėliais ir žuvytėmis; narvelis paukščiukams, jų maistas; gėlės vazonėliuose, „žalioji palangė“, „žalioji stotelė“, vazonėliai, įvairūs dirvožemis, gėlių ir kitų augalų sėklos, indai vandeniui, kastuvėlis gėlių persodinimui; įvairios knygos apie augalus, gyvūnus, negyvąją gamtą, jos reiškinius; fotonuotraukos, paveikslėliai, atvirukai; gamtos kalendoriai, laikrodžiai, smėlio laikrodis, chronometras, saulės laikrodis, kompasas, termometrai (vidaus ir lauko) barometras; didinamasis stiklas, mikroskopas, prizmės; svarstyklės, svarščiai, medžiagos svėrimui; matavimo juostelės, liniuotės, indai birioms medžiagoms ir skysčiams matuoti; įvairi gamtinė medžiaga: šiaudeliai, gilės.

Stalo žaidimų centras

Šiame centre vaikų gali laukti tokios priemonės: įvairūs didaktiniai žaidimai (tarp jų ir matematikos: formos, spalvos, dydžio skyrimui, skaičiavimui, skaitmenims pažinti ir kt.); žaidimai su kauliukais ar kauliuku; konstruktoriai iš smulkių, įvairiai jungiamų detalių; žaidimai su pinigų kortelėmis; perkirpti paveikslėliai, paveikslėliai su 1-2 požymiais besiskiriančiais piešinėliais, nepabaigti piešinėliai, paveikslėliai su daiktais grupavimui, nuoseklūs paveikslėliai, paveikslėliai pasakojimui; įvairios kolekcijos (sagų, monetų, akmenukų, siūlų, kramtomų gumų popierėlių, saldainių popierėlių ir kt.); skaitmenys, skaičių juostelės, magnetinė lenta ir skaičiai; įvairios geometrinės figūros; pačių vaikų sukurti ir nupiešti žaidimai; kompiuteris, projektorius, interaktyvi lenta.

Žaidimų su smėliu ir vandenių centras

Šiam centrai rekomenduotinos priemonės: įvairaus dydžio ir formos plastmasiniai indai su dangčiais: aukšti ir siauri, žemi ir platūs ir pan.; indai vandeniui matuoti: graduoti šaukštai, puodukai, stiklinaitės, litrinės matuoklės, graduoti kibirai; svarstyklės ir svareliai; įvairūs piltuvėliai; dėžutė plaukiančių ir skęstančių daiktų: pintys, geležies gabaliukas, trintukas, pieštukas, lapai, monetos, šakelės, sąvaržėlės, uolienos, kamščiai, gilės, guminis diržas, medžio rutuliukas, lazdelės, ritės, akmenėliai, žirkutės ir kt.; kempinės, plaušinės, kibiras, plaušinė šluota tvarkai palaikyti.

Atsižvelgiant į vaikų poreikius **lopšelio grupėje** išskiriami keturi veiklos centrai: **judėjimo, ramybės, vaidybos ir meno**. Veikos centrai atskiriami lentynomis, kurios pritvirtinamos prie grindų.

Ramybės centre patartina pastatyti minkštą fotelį, vaikišką sofutę, staliuką ir kėdutes, kad vaikai galėtų pailsėti, pavartyti knygutes. Šiame centre laikomos knygelės ir paveikslėliai, atvirukų rinkiniai.

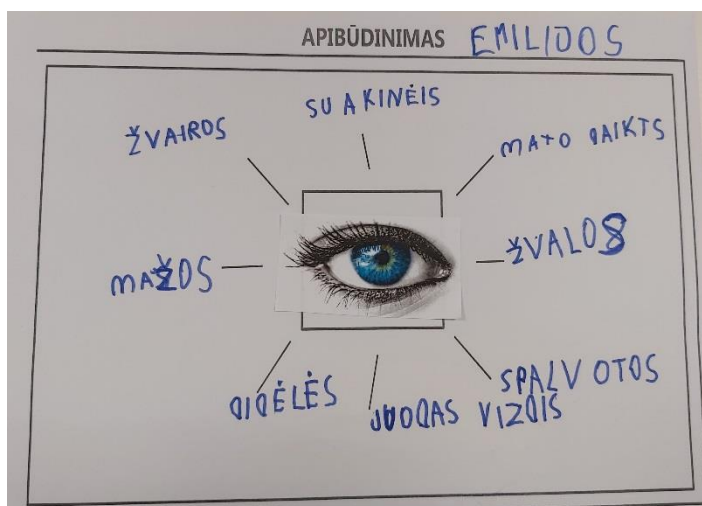
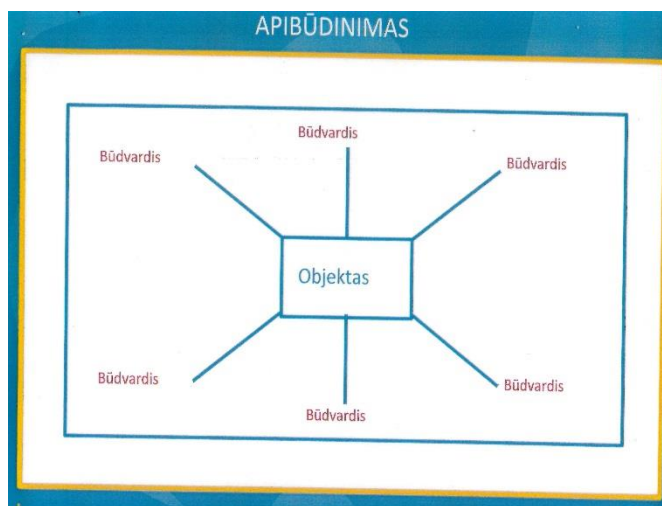
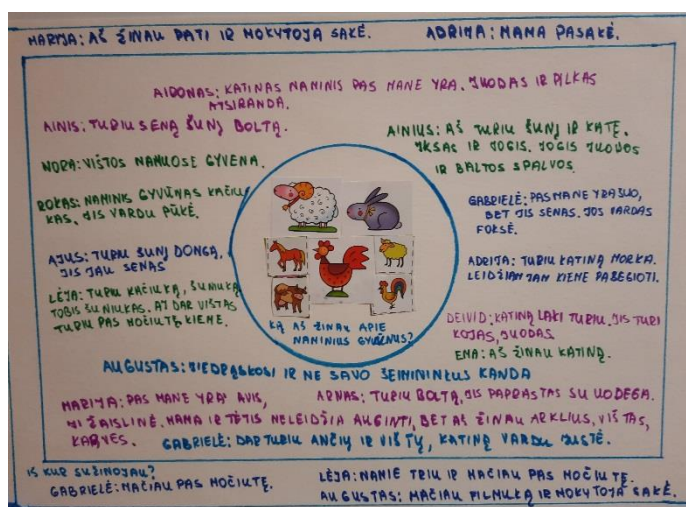
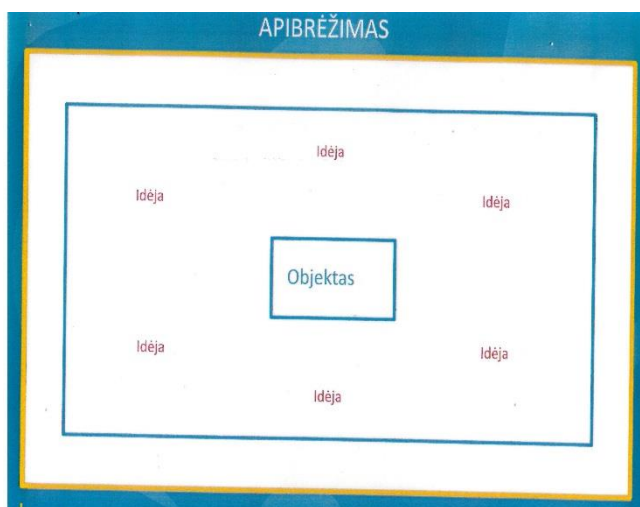
Vaidybos centre yra keli kampeliai: virtuvytė, lėlių kambarėlis, „mamos“ ir „dukros“ rūbinėlė. Žaislai: įvairios lėlės, guminiai, medžiaginiai, plastmasiniai žaislai, indeliai. Šiame centre stovi vaikiška spinta, suoliukas, staliukas, lėlių lovytė, vežimėliai. Žaisliniai virtuvės įrankiai, telefonas, vaisių ir daržovių rinkinys, skrybėlės, skarelės, apsiaustai, rankinės, muzikos instrumentai, magnetofonas.

Meno centras sukurtas lavinti vaikų meninius gebėjimus. Centre stovi stalai vaikams, spintelės, kuriose laikomos dailės priemonės ir medžiagos: įvairaus formato ir dydžio popierius, klijuotė darbo vietai uždengti, storos spalvotos netoksiškos kreidelės, markeriai, vaiko apranga dailės raiškai, indeliai pirštų dažams, guašui, lipdymo tešla, modelinas, buki mediniai pagaliukai (pagalbinė lipdymo priemonė), guašo arba vandens dažai, stambūs teptukai, indeliai dažams ir vandeniui, molbertai, žirkklės bukais galais, netoksiški klijai.

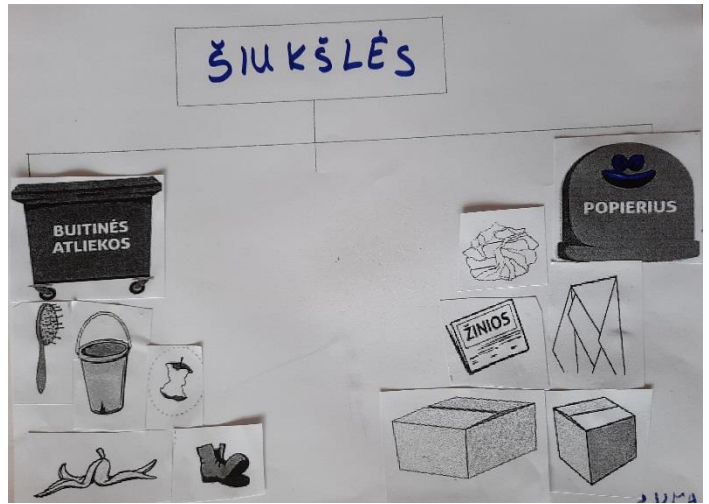
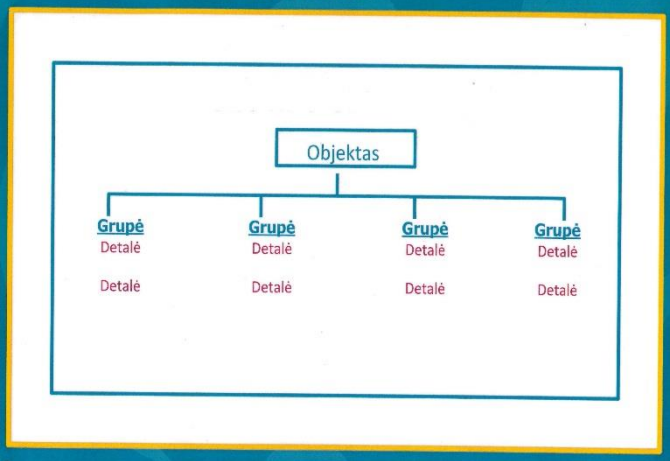
Judėjimo centrui palikta nemažai tuščios erdvės, kurioje vaikai gali laisvai judėti. Čia yra minkšti čiužiniai, pagalvės, sūpuoklės, mašinytės, laipteliai, čiuožimo įranga. Judėjimo centrą sudaro keli kampeliai: judėjimo, statybinių žaislų, žaislų skirtų motorikai lavinti.

Mąstymo centre ugdomi vaikų kognityviniai (aukštesnio lygio mąstymo) bei metakognityviniai (savirefleksijos) gebėjimai. Mąstymo centro priemonės: žemėlapiai, de Bono kepurės, raktai.

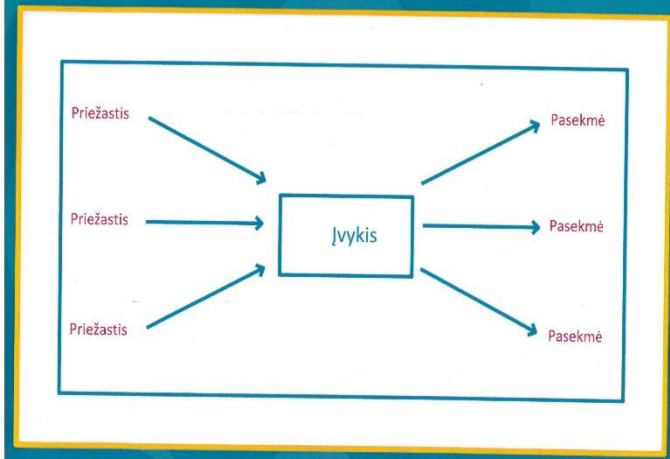
Mąstymo žemėlapiai

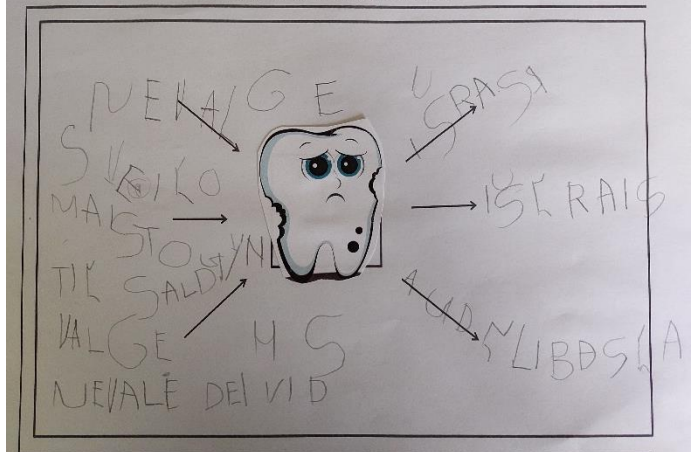
GRUPAVIMAS

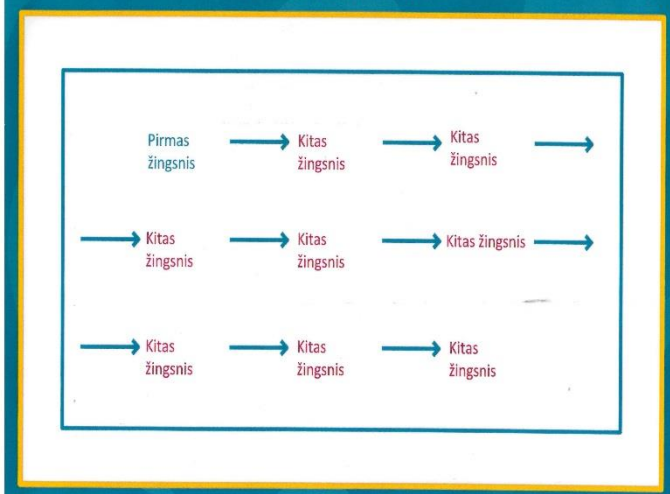
PRIEŽASTIS - PASEKMĖ

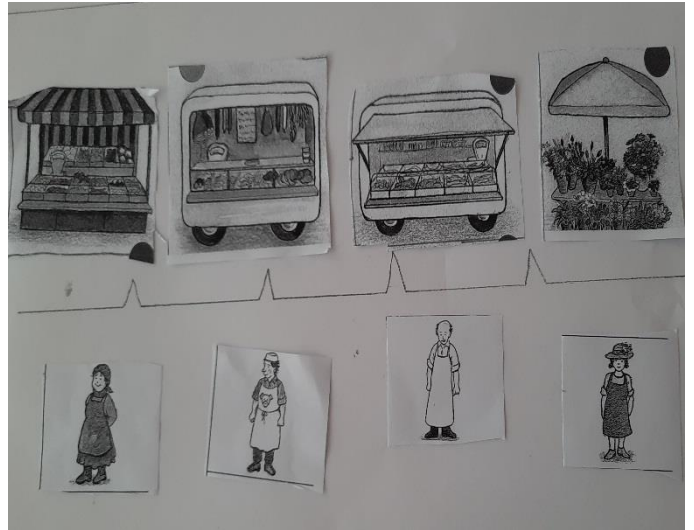
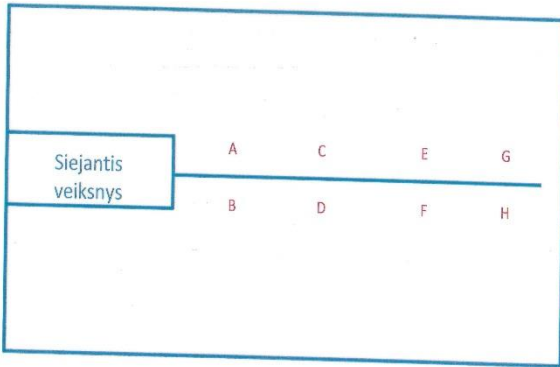
PRIEŽASTIES PASEKMĖS

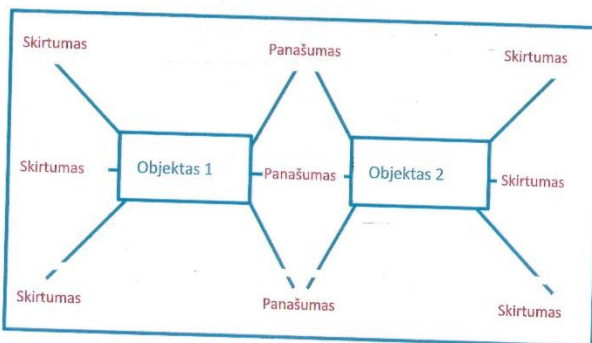
SEKOS SUDARYMAS

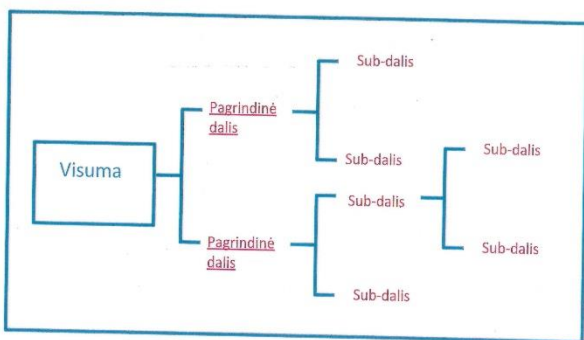
SIEJANTYS VEIKSNIAI

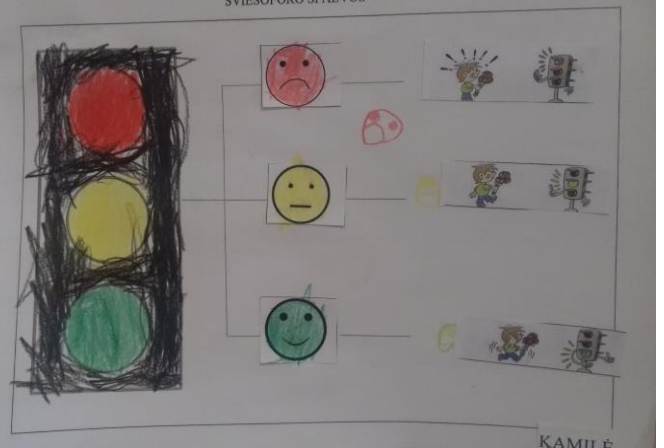
SKIRTUMAI-PANAŠUMAI

VISUMOS IŠSKAIDYMAS Į DALIS

ŠVIESOFORO SPALVOS

Mąstymo raktai

PANAUDOJIMO BŪDAI

Saukėtas gali būti naudojamas:
1. Vaigyti sriubą ir ryžius
2. Kaip kastuvą peplūdinyje
3. Kaip muzikos instrumentas

Mokiniai leidžia pasireikšti savo vaizduotei. Jie išvardija įvairius pasirinkto objekto panaudojimo būdus iš mokymosi srities.

"KAS JEIGU...?"

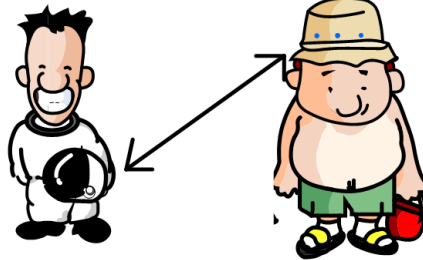
Galite paklausti beveik bet kokio "kas jeigu" klausimo, (rimto arba ne).
Mokiniai užrašo savo mintis.

ATVIRKŠČIAI

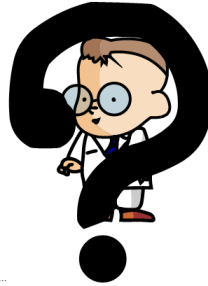
Įrašykite tokius žodžius, kaip negali, niekada ir neįsakinius, kurie paprastai yra suformuluoti teigiamai. Pavyzdžiui, išvardykite dalykus, kurių niekada nepamatysite Australijoje.

BENDRUMAI

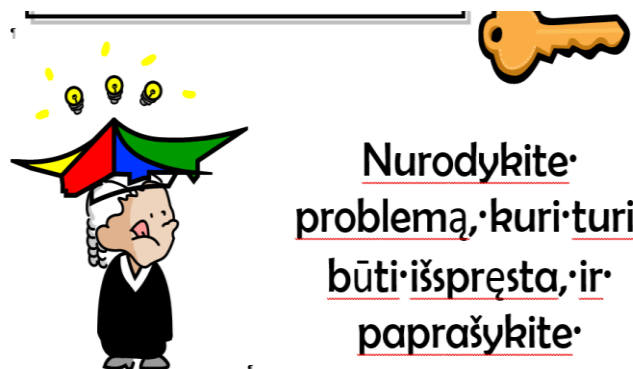
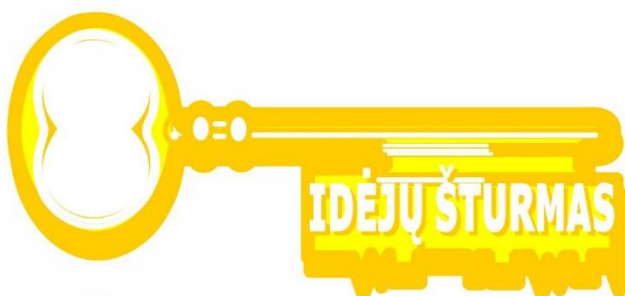

Pasirinkite du skirtingus objektus ir paprašykite mokinių surasti bendrus bruožus.

KLAUSIMAS

Pradėkite nuo atsakymo. Tada pabandykite išvardyti penkis klausimus, kuriuos galima susieti tik su šiuo atsakymu.

Nurodykite problemą, kuri turi būti išspręsta, ir paprašykite mokinių sudaryti sprendimų sąrašą.

ABĖCĖLĖ

Mokiniai sudaro žodžių sąrašą, pradedant nuo A iki Z, kurie turi tam tikrą svarbą tam tikroje mokymosi srityje.

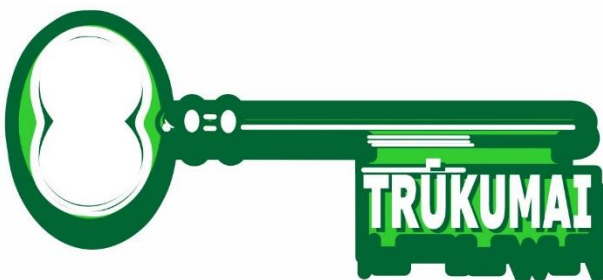
PAVEIKSLAS

commercialism

Pateikiamas paveikslas, kuris nėra susijęs su mokymosi sritimi. Mokiniai siekia išsiaiškinti, kaip jis galėtų būti susietas su mokymosi sritimi.

TRŪKUMAI

Su šakute:

1. Negali valgyti sriubos.
2. Neiškasi duobės.

Mokiniai pasirenka daiktą ar veiklą ir nurodo keletą trūkumų. Tada jie išvardija keletą būdų, kaip pašalinti šiuos trūkumus.

Šešios De Bono Mąstymo kepurės

Išvados

Aplinka įstaigoje orientuota į pačių įvairiausių vaiko žaidimų aktyvinimą; į pažinimo, tyrinėjimo situacijų kėlimą; į malonių išgyvenimų dėl įgytos naujos patirties radimąsi; į kūrybos džiaugsmo išgyvenimą; į pasitikėjimo savimi didėjimą. Visa lopšelio - darželio aplinka skirta vaiko kūrybai, tyrinėjimams, mokymuisi.

UGDYMOŠI PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimo samprata

Vaiko pasiekimai - tai gyvenimo ir ugdymosi realybėje įgytos kompetencijos (vaiko vertybinės nuostatos, gebėjimai, supratimas, žinios).

Vaikų ugdymosi pažanga - tai vaikų pasiekimų ūgtelėjimas per tam tikrą laikotarpį.

Vertinimas- tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Programoje pateikti svarbiausi vaikų ugdymosi pasiekimai, kurie naudojami kaip kriterijai stebint vaikų ugdymąsi ir vertinant jų pasiekimus ir pažangą.

Lopšelyje-darželyje keliami sekantys vaiko pasiekimų vertinimo tikslai :

- pažinti vaiką, jo individualybę;
- išsiaiškinti vaiko ugdymosi ypatumus, mokymosi stilių;
- nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- numatyti vaiko ugdymosi perspektyvas, kartu su vaikais kryptingai siekti programoje iškeltų tikslų vizualizuojant vaikams siektinus tikslus „Tikslų kortelėse“;
- pritaikyti ugdymosi procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms.

Vaiko pasiekimų vertinimo nuostatomis ir principams turi įtakos turima pedagogų patirtis. Pedagogai rengia individualias ugdymosi programas, kiekvieno amžiaus tarpsnio vaikams. Informacija apie vaiko daromą pažangą dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke, kuriame yra vaiko darbėlių pavyzdžiai, individualios programos, tėvų teikiama informacija apie vaiką, nuotraukos ir kita.

- Vertinimas įstaigoje nenutrūkstamas, grįžtamasis, visuminis procesas;
- Vertinimas atliekamas taip, kad garantuotų gerą vaiko savijautą ir skatintų ugdymąsi t. y. kad padėtų vaikui išgyventi sėkmės jausmą, paskatintų apmąstyti turimus gebėjimus, motyvuotų ugdytis, įveikti kliūtis.
- Vertinama individuali vaiko pažanga (idiografinis vertinimas) - vaiko dabartiniai pasiekimai lyginami su ankstesniais. Nelyginami vaikų pasiekimai tarpusavyje.
- Vertinimas pozityvus.
- Vertinimas objektyvus ir veiksmingas - vertinimas pritaikomas pagal vaikų poreikius ir galias, pasiekimus ir daromą pažangą;
- Vertinimo duomenys neviešinami, garantuojamas konfidencialumas;
- Vertinama ne vaiko raida, o pasiekimai.

Vertinimo dalyviai ir jų vaidmenys

Vaiko pasiekimų vertinimo procese dalyvauja lopšelio-darželio vadovai, pedagogai, vaikų tėvai ir patys vaikai. Svarbu žinoti sutampa ar skiriasi pedagogų, vaiko ir jo tėvų vertinimas. Vaiko savivertei teikiama ypatinga reikšmė. Jau ikimokykliniame amžiuje vaikams svarbu įprasti vertinti savo pasiekimus. Tai brandumo, saugumo, bendradarbiavimo požymis.

Pedagogai- pagal programoje pateiktus vaiko ugdymosi pasiekimus, pedagogo pasirinktą vertinimo formą atlieka vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimą ugdymo procese; fiksuoja, apibendrina ir įvertina individualius vaiko pasiekimus, nustato individualią pažangą; informuoja tėvus apie vaikų ugdymąsi, pasiekimus; remdamasis vertinimo informacija analizuoja ir koreguoja vaikų ugdymą ir ugdymąsi, numato vaiko ugdymo individualizavimo galimybes; rūpinasi, kad vaikams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, būtų laiku suteikiama reikiama pagalba. Pedagogai vertindami vaikų ugdymosi pažangą ir pasiekimus įsivertina ir savo profesinės veiklos kokybę.

Tėvai - neformaliai stebi savo vaikus, pastebi vaikų daromą pažangą, kylančius sunkumus; apie vaiko pomėgius, geriau ir prasčiau susiformavusius gebėjimus informuoja auklėtoją; vaiko pasiekimų vertinimo rezultatus individualiai aptaria su grupės auklėtoja, dalyvauja ugdymo procese, vaikų ugdymą tęsia namuose; vertina teikiamų ugdymo paslaugų kokybę.

Vaikai - ugdymo proceso centre, t.y. jie patys kuriasi savo žinojimą, aktyviai ieško ir autentiškai perpranta informaciją. Pedagogas yra jo partneris, padedantis reflektuoti. Vaikas yra savarankiškas veikėjas.

Vaiko pasiekimų ir pažangos požymiai ir kriterijai, tai programoje pateikti vaiko ugdymosi pasiekimai pagal žingsnius.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo procesas

Vertinimo dažnumas.

Lopšelj - darželj lankyti pradėjusj vaiką pedagogas stebi, kad pažintų vaiką, nustatytų jo pasiekimų lygį, numatytų individualią veiklą. Vaikas vertinamas, nustatant jo ugdymo(si) pažangą, t.y. sritys, kuriuose pasiekimai didesni ir sritys kuriuose pasiekimai žemesni. Pedagogas pagal nustatytus vaiko pasiekimus numato teiktiną vaikui paramą ir pagalbą, rengia individualią ugdymo programą. Vaikų pasiekimai vertinami nenutrūkstamai, nuolat grįžtama prie ankstesnio vertinimo, vykdomas visuminis vaiko vertinimas – pagal visas vaiko ugdymosi sritis. Vaiko pažanga vertinama nuolat, pasiekimai įvertinami ne rečiau kaip kas pusmetį.

Vertinimo procedūros.

Pedagogas pats pasirenka vaiko pažangos vertinimo būdą, numato vertinimo procedūras, planuoja vertinimą.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo metodai: vaiko stebėjimas, faktų rinkimas, situacijų aprašymas; vaiko veiklos darbėlių analizė; pokalbis su vaiku; pokalbis su vaiko tėvais (globėjais); vaiko kalbos bei veiklos vaizdo įrašai; specialios vaiko pažinimo metodikos (suderintos mokytojų metodinėje grupėje).

Pedagogas vertinimo medžiagą dokumentuoja vaiko pasiekimų aplanke, kuriame kaupiami vaiko darbeliai, nuotraukos, vaiko rašytinės kalbos pavydžiai, įvairūs vaiko veiklos stebėjimo užfiksuoti faktai, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Pedagogas gali pasirinkti tokį vaiko pasiekimų pateikimą:

1. grafinė forma: pasiekimų kreivė, parodanti įvairių sričių pasiekimų augimo tempą, tolygumą;
2. pasiekimų voratinklis: rodantis vaiko pasiekimų lygį, kas sekasi geriau, kas prasčiau, įgytas ar įgyjamas kompetencijas;
3. individualus pasiekimų profilis, kuris atskleidžia pasiekimų individualumą;
4. pasiekimų diagramos ir įvairios pasiekimų lentelės;
5. garso ir vaizdų įrašai, jų aprašai, kuriuose nurodomi vertinimo tikslas, kriterijai, išvados.

Vertinimo etika

Vertinimo medžiaga turi būti informatyvi, atsakyti į klausimą kas sakoma apie vaiką ir jo ugdymąsi. Pedagogas siekia, kad vaiko pasiekimų vertinimas gerintų vaiko veiklos motyvaciją, skatintų tobulėti, didintų savivertę.

Pedagogai nenaudoja vertinimų kurie vargina vaiką, kelia įtampą, trikdo vaiką – tai anketavimas, testai ir kt.

Vaiko vertinimo duomenys neviešinami, garantuojamas duomenų laikymo saugumas.

Vaikų vertinimo medžiagos saugojimą nustato lopšelio-darželio tvarkos vadovaujantis dokumentų rengimo taisyklėmis.

Vaiko pasiekimai tiesiogiai susiję su ugdymo programos ir jos įgyvendinimo kokybe, vertinimo procedūros, detalūs aprašai nustatomi lopšelio-darželio norminiais aktais.

BENDRADARBIAVIMAS SU ŠEIMA

Šeima yra pirmasis vaiko ugdytojas. Nuo gimimo vaikas perima šeimos vertybes, mokosi suprasti socialinę aplinką, stebėdamas tėvų elgesį, kaupia savąją gyvenimo patirtį t.y. socializuojasi. Vaikui pradėjus lankyti darželį į šeimos pradėtą socializacijos ir ugdymo procesą įsitraukia ir auklėtojai. Taigi tiek šeima, tiek darželis ugdo tą patį vaiką. Todėl būtinas vienodais reikalavimais pagrįstas pedagoginis veikimas.

Darželio ir šeimos bendradarbiavimas turi remtis nuostata, kad vaiką reikia priimti tokį, koks jis yra, be jokių išlygų. Ir auklėtojai, ir tėvai yra atsakingi už tai, kad būtų plėtojami bendradarbiavimu pagrįsti tarpusavio santykiai. Gerų santykių pagrindas yra bendravimas, pagarba, vaikų skirtingumų ir to kas geriausia vaikui suvokimas.

Galimos **bendradarbiavimo su šeima formos**: individualūs pokalbiai, pokalbiai telefonu, susirašinėjimai, elektroninis dienynas, lankymasis vaikų namuose, grupės tėvų susirinkimai, atvirų durų dienos, nuolatinis tėvų informavimas apie vaikų gyvenimą darželyje (dienotvarkė, aktualūs skelbimai, kreipimasis į tėvus, vaikų darbų parodėlės ir kt.), bendri vaikų, tėvų renginiai, šventės, pramogos, ekskursijos, vaiko ugdymosi pasiekimų aptarimas ir panašiai, tėvų dalyvavimas grupės veikloje, elektroninis paštas, socialiniai tinklai, lopšelio- darželio interneto svetainė.

Lankydamiesi grupėje, dalyvaudami jos veikloje, šeimos nariai: persiima programos mintimis ir dvasia; daugiau sužino apie vaiko vystymąsi; geriau pažįsta auklėtojas; išmoksta tokios veiklos, kurią smagu tęsti namuose; susipažįsta su vaiko draugais; susidraugauja su kitais tėvais; sugeba tęsti ugdymą namuose.

Dalyvaujant grupės veikloje tėvams, auklėtojos: gali daugiau laiko skirti kiekvienam vaikui arba dirbti mažesnėmis grupelėmis; sužino, kaip tėvai sudomina, paskatina vaikus; patiria, kaip šeimos nariai padeda vaikams rasti sprendimą; daugiau sužino apie skirtingų kultūrų tradicijas; sužino, ką geba ir mėgsta veikti šeimos nariai su vaikais.

Šeimos dalyvavimas ugdymo procese yra esminė sąlyga, nuo kurios priklauso vaikų ugdymo grupėje rezultatai, todėl auklėtojai negali neatsižvelgti į namuose įgytus pomėgius bei įgytas žinias. Pedagogai turi ieškoti įvairiausių bendravimo ir bendradarbiavimo formų, siekdami įtraukti tėvus į vaikų ugdymo procesą. Šeimos švietimas, kvietimas į pokalbį, diskusiją gali būti dar viena bendradarbiavimo forma, kurios pagrindinis tikslas - leisti tėvams suvokti, kad jie lemia savo vaiko asmenybės susiformavimą ir elgesį.

Pedagoginio tėvų švietimo formos: bendrasis tėvų švietimas kolektyvinėmis formomis (susirinkimai, paskaitos, konferencijos); specialusis švietimas grupinio ir individualaus darbo formomis; vadovavimas tėvų pedagoginei savišvietai; teigiamos vaikų auklėjimo patirties skleidimas ir kitos.

Ikimokyklinė įstaiga bendradarbiaudama su šeima turi laiduoti galimybę vaikams augti sveikiems, maksimaliai naudotis geromis ugdymosi galimybėmis, savirealizacija, gyventi saugioje aplinkoje, jaustis mylimiems ir svarbiems, įgyti savarankiškumo kasdieniniame gyvenime, plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius, pasitikėjimą savimi ir panašiai.

Kad vaikų ugdymo programa vyktų sklandžiai, būtina steigti tėvų komitetus. Tėvų komitetai dirba kartu su auklėtojomis ir pataria, kaip geriau įgyvendinti ugdymo programą. Turėtų būti aiškiai nustatyta, kokios yra tėvų komiteto funkcijos ir ką sprendžia pačios auklėtojos. Taip pat svarbu nustatyti, kokiais klausimais tėvų komitetas turės patariamąją galią. Tėvų komitetas dažniausiai planuoja įvairius renginius, vaikų išvykas, kartu su darželio bendruomenės nariais rūpinasi darželio inventoriumi ir panašiai.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2015
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2014
3. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2014
4. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės tyrimo ataskaita, Lietuvos edukologijos universitetas, 2012
5. Ališauskas, A. Vaikų raidos ypatingumų ir specialiųjų ugdymo(si) poreikių įvertinimas. Šiauliai. 2002
6. Ankstyvojo ugdymo vadovas/Monkevičienė O. (Sud.). Vilnius: Minties leidyba, 2001.
7. Adaškevičienė A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa. 1996.
8. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2000.
9. Ališauskienė S. Ankstyvojo amžiaus vaikų korekcinis ugdymas. Šiauliai. 1998
10. Ambrukaitis J. Lietuvių kalbos specialioji didaktika. Šiauliai. 2000
11. Ambrukaitis J. Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus specialiųjų poreikių vaikų ugdymas. Šiauliai. 1997
12. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius: Eugrimas, 1998.
13. Bokemiūlis J. Neramus vaikas. Vilnius. 2001
14. Bortkevičienė V. Kad mažylis augtų sveikas. Korekcinė kūno kultūros programa. 1995.
15. Denikytė S., Pečiulienė O. Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos sutrikimų, orientavimosi erdvėje ugdymas. Šiauliai. 1999
16. Goveina, S., Kutiavina, N., Toporkova, I. Ugdome mąstymą. Vilnius. 2001
17. Goveina, S., Kutiavina, N., Toporkova, I. Ugdome dėmesį. Vilnius. 2001
18. Goveina, S., Kutiavina, N., Toporkova, I. Ugdome atmintį. Vilnius. 2001
19. Goveina, S., Kutiavina, N., Toporkova, I. Mokomės skaičiuoti. Vilnius. 2001
20. Grinevičienė N. Vaikystės žaidimai. Kaunas. 2002
21. Hansen K.A., Kaufman R.K., Saifer S. Ugdymas ir demokratijos kultūra. Vilnius: Lietus 1997
22. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Knyga auklėtojai Vilnius: Lietus 1997
23. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Knyga auklėtojai, Vilnius Lietus 2001
24. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
25. Ivoškuvienė, R., Mamonienė, Z., Pečiulienė, O., Stošiuvienė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtos kalbos ugdymas. Šiauliai. 2002

26. Ivoškuvienė, R., Kaffemanienė, I., Baranauskienė, V. Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės. Šiauliai. 2003
 27. Lietuvių liaudies dainos. Paukšteliai gieda. Vilnius. 1985
 28. Monkevičienė O. Vėrinėlis knyga auklėtojai I dalis Vilnius: Leidybos centras 1995
 29. Monkevičienė O. Vėrinėlis knyga auklėtojai II dalis Vilnius: Leidybos centras 1995
 30. Pozdniakovienė, L. Pratimai, palengvinantys mokymąsi. Vilnius. 2001
 31. Tamošiūnaitė L. Paslapčių knygelė. Vilnius. 1993
 32. Viroux-Lenarts, N. Pasaka su lavinančiomis užduotėlėmis. Vilnius. 2006
 33. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
 34. Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius; Valstybinis leidybos centras 1996
-